

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Obnova venkova – příklad malé obce

Bc. Lenka Bíbová

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lenka Bíbová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Hradec Králové

Název práce

Obnova venkova – příklad malé obce

Název anglicky

Rural renewal – an example of a small village

Cíle práce

Hlavním cílem práce je na příkladu malé obce popsat a analyzovat proces obnovy venkovských obcí.

Teoretická část práce bude zaměřena na historický vývoj českého venkova od 2. poloviny 19. století po současnost.

Bude vycházet z odborné literatury a dalších souvisejících zdrojů.

Praktická část bude věnována popisu malé obce Kobylice se zaměřením na významné historické události, které ovlivnily život místních obyvatel.

Dalším dílčím cílem práce je provedení výzkumu se zaměřením na současný společenský život v obci a na zjištění vztahu občanů k dané lokalitě. Bude provedeno dotazníkové šetření na zjištění zapojení občanů do společenského života obce, na činnost místních spolků a zachování venkovských tradic. Šetření bude doplněno rozhovory s vybranými obyvateli obce, s rodáky i s přistěhovalci.

Na základě empirického šetření budou vytvořeny návrhy na zlepšení sociálního a kulturního života, které mohou přispět k obnově dané obce.

Metodika

Téma diplomové práce je zaměřeno na popis a analýzu faktorů, které přispívají k obnově venkova a rozvoji malé venkovské obce.

V teoretické části budou pomocí odborné literatury případně jiných informačních zdrojů definovány pojmy týkající se českého venkova a rozvoje venkovských obcí. Na úvodní část navazuje popis historických událostí. Bude popsáno období od druhé světové války po současnost se zaměřením na události, které ovlivnily vývoj českého venkova. Zachyceny budou změny a chápání českého venkova po roce 1989.

Praktická část bude popisovat vývoj malé obce Kobylice se zaměřením na historické události, které významně ovlivnily život této obce.

Sociologický výzkum bude zaměřen na současný společenský život v obci, na činnost místních spolků a zachování venkovských tradic. Bude použita technika sběru dat formou dotazníku a rozhovory s vybranými

občany obce. Získaná data budou analyzována a interpretována. Závěrem budou vytvořeny návrhy přispívající k obnově obce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80

Klíčová slova

český venkov, obnova venkova, regionální a lokální rozvoj, obec Kobylice

Doporučené zdroje informací

BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

BINEK, Jan. *Synergie ve venkovském prostoru : paradoxy rozvoje venkova : kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-6-0.

MAJEROVÁ, Věra; ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA. *Sociologie venkova a zemědělství*. PRAHA: ČZU-PEF, 2000. ISBN 978-80-213-0651-6.

MAJEROVÁ, Věra; MAJER, Emerich; ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA ŘÍZENÍ. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství. Část I*. Praha: Credit, 1999. ISBN 80-213-0507-.

POLÁKOVÁ, Jana. *Politika rozvoje venkova v EU*. [Praha]: Česká zemědělská univerzita, 2018. ISBN 978-80-213-2796-2.

POSPĚCH, P. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. ISBN 978-80-7325-353-0.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Konzultant

Ing. Pavlína Zrůbková

Elektronicky schváleno dne 18. 8. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Obnova venkova – příklad malé obce" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 12.3.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. PhDr. Ing. Věře Majerové, CSc. za vedení mé diplomové práce a konzultantce Ing. Pavlíně Zrůbkové za poskytnutí odborných rad a připomínek.

Poděkování patří i občanům obce Kobylice za poskytnutí rozhovorů.

Obnova venkova – příklad malé obce

Abstrakt

Diplomová práce zachycuje téma „Obnova venkova – příklad malé obce“. Obnovou je zde myšlena obnova kulturního a společenského života obce.

Teoretická část objasňuje pojmy týkající se venkova a rozvoje venkovských obcí. Popisuje historii Českých zemí od začátku 20. století po současnost. Zaměřuje se na vliv historických událostí na život na venkově. Dále se teoretická část zabývá současným životem venkovského obyvatelstva. Je zde charakterizován venkovský styl života, spolková činnost, udržování tradic a zvyků a význam malotřídních škol na venkově.

Praktická část se věnuje malé obci Kobylice. Zachycuje dějiny obce za uplynulých sto let, popsán je současný život obce a její demografický vývoj. Výzkum byl proveden kvalitativní metodou formou rozhovorů se zaměřením na činnost místních spolků, udržování místních tradic a zvyků a na míru zapojování občanů do společenských aktivit obce. Rozhovory byly provedeny se zástupci spolků, s paní kronikářkou, s panem starostou a s pamětníky obce. Byl porovnán současný život obce se životem v minulosti.

Závěr práce uvádí návrhy k obnově společenského a kulturního života obce. Je zde řešena otázka intenzivnější propagace spolkové činnosti a navrženo vybudování dětské skupiny v obci. Dalším návrhem je obnovení místní knihovny a aktivit spojených s uchováváním venkovských tradic.

Klíčová slova: obnova venkova, život na venkově, dějiny obce, spolková činnost, malotřídní škola, tradice a zvyky, kulturní život, společenský život, obec Kobylice, kronika obce

Rural renewal – an example of a small village

Abstract

The diploma thesis captures the topic "Rural renewal – an example of a small village". Renewal here means the renewal of the cultural and social life of the village.

The theoretical part clarifies the concepts related to the countryside and the development of rural municipalities. It describes the history of the Czech lands from the beginning of the 20th century to the present. It focuses on the influence of historical events on rural life. Furthermore, the theoretical part deals with the current life of the rural population. It characterizes the rural lifestyle of life, association activities, the maintenance of traditions and customs and the importance of small-class schools in the countryside.

The practical part is devoted to the small village of Kobylice. It captures the history of the village over the past hundred years, describes the current life of the village and its demographic development. The research was carried out using a qualitative method in the form of interviews focusing on the activities of local associations, maintaining local traditions and customs and the degree of involvement of citizens in the social activities of the municipality. Interviews were conducted with representatives of associations, with the chronicler, with the mayor and with witnesses of the village. The current life of the village was compared with the life in the past.

The conclusion of the thesis presents proposals for the renewal of the social and cultural life of the village. The issue of more intensive promotion of association activities is addressed and the construction of a children's group in the village is proposed. Another proposal is to restore the local library and activities related to the preservation of rural traditions.

Keywords: rural renewal, rural life, history of the village, association activities, small school, traditions and customs, cultural life, social life, village Kobylice, chronicle of the village

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Český venkov	16
3.1.1 Vymezení českého venkova.....	16
3.1.2 Rozvoj venkovských obcí.....	21
3.2 Historické události a jejich vliv na vývoj českého venkova	22
3.2.1 Vývoj venkova v Českých zemích.....	22
3.2.2 Budování Československé republiky.....	24
3.2.3 Český venkov po druhé světové válce do roku 1989.....	26
3.2.4 Změny na českém venkově po roce 1989.....	30
3.3 Společenský život na venkově	34
3.3.1 Činnost spolků	34
3.3.2 Tradice a zvyky.....	35
3.3.3 Venkovský styl života.....	36
3.3.4 Význam malotřídních škol na venkově	36
4 Vlastní práce.....	38
4.1 Obec Kobylice.....	38
4.1.1 Popis a umístění obce	38
4.1.2 Dějiny obce	40
4.1.3 Vybavení obce	50
4.1.4 Demografický vývoj	51
4.1.5 Obec v současnosti.....	54
4.2 Vlastní výzkum	59
4.2.1 Metodika výzkumu	59
4.2.2 Rozhovory.....	60
5 Výsledky a diskuse	69
5.1 Shrnutí výzkumu	69
5.1.1 Místní spolky	69
5.1.2 Místní škola.....	70
5.1.3 Místní tradice a zvyky.....	71
5.2 Návrhy obnovy.....	71
6 Závěr.....	74

7	Seznam použitých zdrojů.....	76
7.1	Knižní zdroje	76
7.2	Elektronické zdroje.....	78
8	Seznam obrázků, tabulek a grafů	80
8.1	Seznam obrázků	80
8.2	Seznam tabulek.....	80
8.3	Seznam grafů.....	80
	Přílohy.....	81

1 Úvod

Téma diplomové práce „Obnova venkova - příklad malé obce“ navazuje na bakalářskou práci „Možnosti rozvoje vybrané venkovské obce“, ve které bylo hlavním cílem stanovení návrhů možného rozvoje vybrané venkovské obce. Vybranou obcí se stala malá obec Kobylice nacházející se v Královéhradeckém kraji.

Dotazníkovým šetřením byla zjišťována spokojenost místních obyvatel se životem v obci, případné problémy a nedostatky. Na základě výsledků provedeného výzkumu byly navrženy možnosti dalšího rozvoje obce. Návrhy se týkaly navýšení počtu kontejnerů na tříděný odpad, požadavků na rekonstrukci veřejného osvětlení, zajištění vyšší bezpečnosti provozu v obci a vybavení veřejného prostranství obce.

Uvedená obec bude popisována i v této práci, ve které si autorka za cíl stanovila popsat a analyzovat proces obnovy venkovských obcí. Práce bude zaměřena na historické události, které významně ovlivnily vývoj české vesnice. Podrobně bude popsáno období po druhé světové válce až po současnost. Pozornost bude věnována kolektivizaci zemědělství a transformaci zemědělství po roce 1989, tématům, která zasáhla do života venkovských obyvatel a ovlivnila celkovou strukturu obce. Na příkladu malé obce bude zachycen vývoj českého venkova za uplynulých sto let. Zároveň bude popsán současný život venkovských obyvatel.

Práce bude především zaměřena na zobrazení kulturního a společenského života v obci, na uchování tradic a zvyků. Srovnán bude společenský život v minulosti se současností.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na příkladu malé obce popsat a analyzovat proces obnovy venkovských obcí.

Teoretická část bude popisovat historický vývoj českého venkova zaměřený na události od začátku 20. století po současnost. Bude vycházeno z odborné literatury a dalších souvisejících zdrojů.

Praktická část bude popisovat vývoj malé obce Kobylice, zachycovat významné historické události, které ovlivnily život místních obyvatel a celkovou strukturu obce. Pomocí kronik bude popsána historie života v obci za uplynulých sto let.

Dalším dílčím cílem je provedení sociologického výzkumu se zaměřením na současný společenský život v obci. Budou provedeny rozhovory s vybranými obyvateli obce se zaměřením na aktivity zdejších spolků, zapojování místních občanů do společenského života a na způsoby zachování venkovských tradic.

Na základě empirického šetření budou vytvořeny návrhy na zlepšení sociálního a kulturního života, které mohou přispět k obnově dané obce.

2.2 Metodika

Diplomová práce je zaměřená na popis a analýzu faktorů přispívajících k obnově venkova a rozvoji malé venkovské obce. Skládá se z teoretické a praktické části.

V teoretické části budou pomocí odborné literatury případně jiných informačních zdrojů definovány pojmy týkající se českého venkova a rozvoje venkovských obcí. Na úvodní část navazuje popis historických událostí Českých zemích, který se zabývá situací českého venkova od začátku 20. století. Dále je zde popisováno období od druhé světové války po současnost se zaměřením na události, které ovlivnily vývoj českého venkova. Zachyceny jsou změny a chápání českého venkova po roce 1989.

Praktická část bude popisovat vývoj malé obce Kobylice se zaměřením na historické události, které významně ovlivnily život této obce. K tomu bude využito kronik obce Kobylice, strategických a jiných dokumentů, případně webových stránek obce.

Sociologický výzkum bude zaměřen na současný společenský život v obci, na činnost místních spolků a zachování venkovských tradic. Bude použita technika sběru dat formou rozhovorů s vybranými občany obce. Získaná data budou analyzována a interpretována. Závěrem budou vytvořeny návrhy přispívající k obnově obce.

3 Teoretická východiska

Tato kapitola ve svém úvodu definuje pojmy český venkov a rozvoj venkovských obcí.

Na úvod navazuje popis historických událostí Českých zemích. Zabývá situací na českého venkova od začátku 20. století. Dále je zde popisováno období od druhé světové války po současnost se zaměřením na události, které ovlivnily vývoj českého venkova. Zachyceny jsou změny a chápání českého venkova po roce 1989.¹

3.1 Český venkov

3.1.1 Vymezení českého venkova

Regionální politika vymezuje venkov jako jeden prostor, ve kterém jsou stejné předpoklady rozvoje a stejné problémy. Je rozlišováno mezi venkovským a městským prostorem. Jsou zaznamenány rozdíly v historii a tradici měst a venkova, v jejich sociálním postavení a ekonomickém prostředí. Při pohledu na český venkov jsou patrné značné rozdíly ve velikosti obcí, jejich vybavenosti, v jejich poloze a v celkové roztržitosti sídelní struktury.

Perlín venkov definuje jako prostor zahrnující jak krajinu, tak i venkovská sídla. Patří sem jak zastavěná území malých sídel (vesnic) a tak i nezastavěná území. Sídlo je možné charakterizovat jako oddělenou jednotku tvořenou skupinou domů s obytnou či rekreační funkcí a oddělenou od dalších sídel nezastavěným prostorem.²

Venkovská sídla lze vymezit podle těchto hledisek:

- urbanistické - venkovské sídlo, kde náves dominuje jako společenské a kulturní centrum a v sídle se nachází vysoký podíl zeleně.
- architektonické - venkovské domy jsou doplněny hospodářským zázemím (chlěvy, stájemi), dříve určeným pro zemědělskou prvovýrobu, v současnosti k zabezpečení provozu domu.

¹ BINEK, Jan a kolektiv, Synergie ve venkovském prostoru, Paradoxy rozvoje venkova, 2011, str. 7-13

² PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

- sociální – ve venkovském sídle existují úzké sociální kontakty mezi obyvateli s dlouhodobou sociální kontrolou a participací.
- ekonomické – ve venkovském sídle je hlavní činností zemědělská výroba, značný podíl ekonomicky aktivních osob za prací dojíždí mimo toto sídlo.
- historické – sídla, která historicky získala městská práva jsou městy, ostatní sídla vesnicemi.
- administrativní – obce, které stát definuje jako města, využívají právo používat městských práv a městského znaku. Toto označení nemá však žádný administrativní význam, jedná se pouze o prestižní význam.
- statistické – venkovské sídlo má stanovený nízký počet obyvatel. V České republice se pro vymezení venkovských sídel běžně používá hranice 2 000 obyvatel.³

Obce s méně než 2 000 obyvateli představují sice téměř 90 % počtu všech obcí České republiky, ale jsou obývané pouze 27 % obyvateli ČR.

K typologii venkova slouží i další ukazatelé, zejména je to počet obyvatel a hustota zalidnění. Např. podle metodologie OECD na základě ukazatele hustoty zalidnění byly venkovské a městské regiony rozděleny na převážně venkovské (více než 50 % žije ve venkovských obcích), významně venkovské (15-50 % obyvatel žije ve venkovských obcích) a převážně městské (ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel).⁴

Venkov bývá často zjednodušeně vymezen podle velikostí obcí. Takto venkovské obce vymezuje řada subjektů. Třeba Český statistický úřad vytvořil osm variant pro vymezení venkova. Jiné rozlišení k realizaci dotačních programů používá Program rozvoje venkova České republiky. Odlišné vymezení je používáno v regionálních operačních programech.⁵

³ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

⁴ POLÁKOVÁ, Jana. Politika rozvoje venkova v EU, 2018, str.6

⁵ BINEK, Jan a kolektiv, Synergie ve venkovském prostoru, Paradoxy rozvoje venkova, 2011, str. 7-13

Venkov jako nezbytná součást našeho světa

Této otázce se věnuje Blažek a ve své knize Venkovy uvádí:

„Nenahraditelnost venkova není pouze v tom, že je zdrojem obživy. Již dnes můžeme technologicky nahradit zemědělskou produkci mnoha druhů potravin, za pomoci genetiky bychom si zřejmě mohli proměnit trávicí systém tak, že už pro nás nic z přírody nebude jedlé a my překonáme ve své rozněžnělosti k živým organismům i ty nejpřísnější vegetariány. Tyto ekosystémy s člověkem však nejsou jen dovedně seřazená živá hmota: jejich bytostnou součástí je i lidský duch. To nejzákladnější, bez čeho by lidstvo přestalo být lidstvem, je, že nikoli divočina, ve které člověk tak snadno a rychle hyne, ale právě ekosystémy s člověkem člověku umožnily žít v bezprostředním dialogu s přírodou. Ne jako její konzument, uživatel ani obyvatel, ale jako hospodář a spoluvůrce.“⁶

Typologie českého venkovského prostoru

Na základě historického hlediska a na základě současných ekonomických ukazatelů, které se vztahují k venkovskému prostoru České republiky, lze rozlišit několik typů venkovské oblasti:⁷

Suburbánní zóna

Po roce 1989 v blízkosti velkých měst dochází k novému vývoji suburbánních struktur. Vyznačují se tím, že do původního venkovského prostoru se postupně prosazují městské činnosti. Na okraji vesnic dochází k intenzivní výstavbě rodinných domů, jejichž majitelé jsou většinou původně obyvatelé měst a žijí městským způsobem života. Venkov tedy ztrácí své původní funkce a mění se na městské struktury.

⁶ BLAŽEK, Bohuslav. Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie. 2004, str. 20-21

⁷ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

Venkov v bohatých zemědělských oblastech

Jedná se o oblasti s intenzivní zemědělskou výrobou. Patří sem zejména Polabí, na Moravě prostor Moravských úvalů a jihovýchodní část Moravy. V těchto oblastech díky tradiční roli zemědělské výroby došlo k významnému využití krajiny pro rostlinnou výrobu. Jednotlivá sídla byla a stále jsou vždy větší a spíše bohatší a díky tomu mají v současné době dobře vyvinutou síť technické infrastruktury a síť veřejné dopravy.

Bohaté Sudety

Tato oblast se nachází v oblasti Ašského výběžku, Karlovarska, v oblasti Českého středohoří, na Liberecku, v Krkonošském a Orlickém podhůří a na Jesenicku. Jedná se o oblasti vymezené na základě bývalé etnické hranice rozšíření původního německého obyvatelstva. Charakteristický pro tuto oblast byl velmi rychlý rozvoj lehkého průmyslu, zejména textilního a sklářského a s tím i spojená intenzivní urbanizace.

V části levého břehu Labe byla rozšířená těžba hnědého uhlí a od konce 19. století se zde rozšiřoval těžký průmysl, strojírenství a později i chemický průmysl. Venkovský prostor byl v těchto oblastech na dost velkých plochách zničen. V období 1950-1990 v oblasti Severočeské hnědouhelné pánve bylo zničeno více než 100 obcí.

Chudé Sudety

Na rozdíl od předcházejícího typu je tato oblast vymezena v rurálním prostředí. Rozkládá se podél jihozápadní, jižní a jihovýchodní hranice Česka. Po odsunu německého obyvatelstva byla osídlena jen částečně. Celá oblast se vyznačuje hornatým terénem, neexistencí průmyslových center a velmi malou tradicí průmyslové výroby a relativně nízkou investiční činností. Naproti tomu díky absenci průmyslu je tato oblast cenná z hlediska přírodního prostředí, nacházejí se zde chráněné krajinné oblasti a národní parky.

Vnitřní periferie

Jedná se o nejrozsáhlejší oblast českého venkova, rozkládá se v pásu od Rakovnícka, přes pomezí středních a jižní Čech v okresech Příbram, Písek, Tábor, Benešov, Pelhřimov až do oblastí Českomoravské vrchoviny. Vznikalo zde velké množství malých vesniček navazujících jedna na druhou. Občanské vybavení v těchto lokalitách bylo většinou na nízké úrovni, místní obyvatelé dojížděli za prací do větších měst.

Moravsko-slovenské pomezí

Tato oblast se rozprostírá na moravsko-slovenské hranici, což byl do roku 1992 střed republiky. Přes tuto část vedla většina spojů a jejich intenzita byla i v horských či podhorských oblastech tohoto území poměrně vysoká. To se však změnilo po značném snížení tranzitní dopravy přes toto území, celkově se v této oblasti začaly projevovat jevy typické pro periferii. Zvýšila se zde míra nezaměstnanosti a snížily daňové výnosy.

Prostorové zachycení venkova ve srovnání s městským prostorem bývá nejednoznačné. Ve venkovských obcích často nacházíme lokality mající městský charakter zástavby. Naopak některá území měst mohou být charakterizována jako venkovská sídla. Co se týče tradic, v některých vesnicích úplně vymizely a na druhé straně mnoho tradic zůstalo zachováno v městských částech (často se však jedná o bývalé venkovské obce spojené do většího města). V poslední době došlo i ke změně ve společenském chování, mnozí obyvatelé venkova začali žít městským způsobem života a řada lidí z měst se stěhuje na venkov za klidným venkovským stylem života.⁸

„Při jakémkoliv hodnocení venkovského prostoru v Česku je nutné vždy sledovat jednak dlouhodobý vývoj sociálních a ekonomických vztahů, tak i aktuální ekonomické rozdíly mezi jednotlivými oblastmi. Po období maximální homogenizace celého venkovského prostoru a i snaze o umělé přiblížení venkova městům v 70. a 80. letech začíná docházet k návratu k přirozené diferenciaci venkovského prostoru v ČR. Tento vývoje podmíněn jednak historickými kořeny, sociálními vztahy i ekonomickým prostředím na venkově a dále je podmíněn i současnými trendy ve vývoji osídlení v ČR. Základním aspektem, který se začíná projevovat v celé sídelní struktuře a pochopitelně i ve venkovském prostoru, je změna orientace v regionální diferenciaci.“⁹

Český venkov se za dobu své existence značně proměnil, a to jak v technologii zemědělské výroby, v sociální struktuře a zejména v celkovém způsobu života. V současné době vedle tradičního úkolu zajišťování potravin se do popředí dostávají i ekologické cíle.

⁸ BINEK, Jan a kolektiv, Synergie ve venkovském prostoru, Paradoxy rozvoje venkova, 2011, str. 12-13

⁹ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

Jedná se o stanovení podílu na formování a udržení životního prostředí a s tím související úkoly udržitelnosti zemědělství.¹⁰

3.1.2 Rozvoj venkovských obcí

Rozvoj obce je možné definovat jako jev, který má řadu aspektů vzájemně se doplňujících a podmiňujících. Mohou však být i vzájemně protichůdné. Jejich společným znakem je zvyšování kvality života obyvatel dané obce. Vzhledem k rozdílnosti hodnot v současné společnosti je velice obtížné nalézt takové aspekty rozvoje, které by přinášely pozitivní změny v celé lokální společnosti.

Lokální rozvoj můžeme chápat jako obecně nějaký vývoj. Rozvíjet se tedy bude taková obec, kde bude možné sledovat podobné sociální procesy, kterými prochází celá společnost (např. hodnotové změny, růst úrovně vzdělanosti obyvatel, změny v trávení volného času apod.). Je také třeba přihlídnout k případným specifikům venkovských obcí, k jejich kvalitám, které nabízejí svým obyvatelům a v jiných prostředích se nenacházejí.

Pokud definujeme místní rozvoj jako sociální změnu mající významný vliv na zvýšení kvality života obyvatel určité lokality, je třeba vymezit důležité rozsahy lokální kvality života. K podstatným dimenzím patří zejména ekonomický rozvoj dané lokality, problematika týkající se vzhledu obce, vybavení a infrastruktura obce, demografické charakteristiky. Důležité je také lokální veřejné dění, zájem občanů o zapojení do kulturního a sportovního života obce, ochota účastnit se politických aktivit a participovat na aktivitách místních spolků.¹¹

Za úspěšně rozvinutou venkovské sídlo můžeme označit takovou obec, která svým občanům nabízí kvalitní ekonomické příležitosti, nebo má daná obec takové umístění, kde dopravní napojení umožňuje za pracovními příležitostmi jednoduše dojíždět. Úspěšně rozvinutá obec má vyváženou věkovou strukturu, populačně je stabilní nebo rostoucí. Občanům je zde k dispozici vybavení základními službami, obchodem alespoň k základním nákupům, možnosti trávení volnočasových aktivit. Významné je vhodné urbanistické řešení obce, její atraktivita a zdravé životní prostředí. Důležité pro rozvoj obce je subjektivní hodnocení kvality života v obci tvořící důležitý doplněk analýzy lokální situace. Podstatné

¹⁰ CIHLÁŘ, Jirí. Vesnice severovýchodních Čech v období kolektivizace 1948-1960, 2018, str. 13

¹¹ BERNARD, Josef a kolektiv, Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj, 2011, str. 20-22

je zjišťování názorů místních obyvatel na spokojenost se životem v obci, na vybavení obce, na to, co je pro ně důležité nebo co naopak mohou v obci postrádat.¹²

„Venkov“ tedy v jazyce současné společenské polarizace nepředstavuje místo nebo region. Spíše jde o určitý hodnotový svorník. V něm jsou sevřeny hodnoty, které se skutečným životem na řadě vesnic nemusí mít nic společného. Konzervativismus, úcta k tradici, komunitarství, smysl pro řád a odpor k rychlé sociální změně. Všechny tyto hodnoty se spájí do snu o světě, který je srozumitelný, čitelný a morálně jednoznačný. O světě, kde lze jednoduše rozlišit pravdu a lež, o světě, v němž existuje opravdové dobro a opravdové zlo. O světě, který nám stále více uniká pod prsty.“¹³

3.2 Historické události a jejich vliv na vývoj českého venkova

3.2.1 Vývoj venkova v Českých zemích

Nejstarší vesnice (dědiny) na našem území vznikaly už ve 13. století. Do té doby lidé na venkově žili v malých osadách, které se nacházely v nížinách kolem řek. Některé vsi vznikly ze starých osídlení, případně feudálové či církve zakládali vsi nové. V dobách feudalismu patřila každá vesnice nějakému panství. Každá vesnice měla svoji vrchnost (panovník, šlechta, církve), které byla podřízená. Půdu (rustikál) mohli mít sedláci nejprve pronajatou, až později si ji mohli zakoupit. Stále však zůstávali poddanými a jejich povinností bylo odvádět vrchnosti různé dávky (v penězích, v naturáliích či robotou). Kromě toho museli platit církevní poplatky a státní daně.¹⁴

K významným změnám v Českých zemích došlo za vlády Marie Terezie (1740-1780), která se zasadila o spojení Českých a Rakouských zemí v jednotný stát. Za její vlády proběhlo v letech 1753-1754 sčítání obyvatelstva, České země měly 4,4 milionů obyvatel. Byly započaty rozsáhlé hospodářské, školské, správní a náboženské reformy. Především pro daňové účely byla sepsána všechna půda a vypracován tzv. „katastr tereziánský“. Reformy pokračovaly i za panování jejího syna Josefa II. (1780-1790). Měl i podíl na zakládání nových vsí na místě zrušených dvorců. Patentem z roku 1781 zrušil nevolnictví, čímž zrušil omezení osobní svobody. Poddanství však tím zrušeno nebylo. Na základě nového soupisu

¹² BERNARD, Josef a kolektiv, Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj, 2011, str. 20-22

¹³ POSPĚCH, Pavel, Neznámá společnost, Pohledy na současné Česko, 2021, str. 42

¹⁴ MOTLOVÁ, Milada a Dagmar JUNEK HAMSÍKOVÁ. Průvodce lidovou kulturou, 2016, str. 16

půdy do tzv. „katastru josefinského“ vydal Josef II. v roce 1789 berní a urbaniální patent. Byly tak sníženy závazky selské a zároveň se snížily příjmy šlechty.¹⁵

Důležitým se stal revoluční rok 1848, který přinesl řadu politických a hospodářských změn. K nejvýznamnějším patří vydání zákona o zrušení poddanství. Druhá polovina 19. století přinesla na Český venkov řadu technických a technologických pokroků. Začalo se investovat do zemědělských strojů. V zemědělství své místo nacházejí parní motory.¹⁶

Postupná industrializace přinesla i zvýšení produktivity v zemědělské výrobě. Zvyšující se životní úroveň přispěla k růstu obyvatel nejen ve městech i na venkově. Na venkově přibýval počet pracovních sil, které již nenalezly uplatnění v zemědělské výrobě a z toho důvodu došlo k migraci venkovských obyvatel do měst.

S nástupem průmyslové revoluce se na venkově ztrácí jeho dominantní zemědělská funkce, v tomto období se začaly rozvíjet i nezemědělské činnosti související s jednoduchou průmyslovou výrobou či se stavebnictvím.¹⁷

Situace na českém venkovu na přelomu 19. a 20. století

Zvláštní úlohu ve vývoji venkova hrály **hospodářské spolky**, které začaly vznikat již za vlády císaře Josefa II. Jejich význam vzrostl po roce 1848, kdy se začal rozrůstat i jejich počet. Původně vznikaly z iniciativy velkostatkářů a bohatých sedláků. Později byly odborně vedeny a pevně organizovány. Členskou základnu tvořili rolníci od velkých sedláků až po maloročníky. Význam spolků spočíval v šíření zemědělského pokroku v řadách rolníků. Výrazná pozornost byla věnována otázkám výrobním a ekonomickým, také odbytu a trhu. Cílem měla být i ekonomická obrana, proto se současně začalo rozvíjet i zemědělské družstevnictví.¹⁸

V této době na venkově kromě rychle se rozvíjející spolkové činnosti roste i společenská aktivita. Vznikají různé spolky se sportovním zaměřením (např. Sokol) nebo mající osvětové a národnostní zaměření (např. Beseda) a první spolky dobrovolných hasičů.¹⁹

¹⁵ PEKAŘ, Josef. Dějiny československé, 1991, str. 140.

¹⁶ PEKAŘ, Josef. Dějiny československé, 1991, str. 167.

¹⁷ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

¹⁸ KUBAČÁK, Antonín. Dějiny zemědělství v českých zemích. I. díl, 1994, str. 159-163.

¹⁹ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

Neblahý vliv pro český venkov přinesla **světová zemědělská krize** z nadvýroby, která začala v roce 1873 a zasáhla i České země. Došlo k poklesu cen zemědělských výrobků, sociální poměry na venkově se zhoršovaly, často se lidé stěhovali do zahraničí. Nejvíce byli postižení drobní rolníci, kteří neměli žádné finanční zdroje a byli nuceni se zadlužovat. Časté byly hromadné exekuční prodeje zemědělských usedlostí. Mnohé zemědělské podniky zanikly. Tyto procesy měly vliv na formování sociální struktury venkova a vedly k pozdějším sociálním změnám.²⁰

Na přelomu 19. a 20. století byl český venkov poznamenán rostoucí vlastnickou a zároveň sociální nerovností. Zemědělstí pracovníci se z hlediska vlastnictví půdy členili na nevlastníky půdy a vlastníky půdy. Nevlastníky půdy byli zemědělstí dělníci pracující převážně na velkostatkách, čeled', což byli převážně mladí lidé a deputátníci, kteří za práci dostávali částečně mzdu a částečně naturálie. Nejnižší sociální status ze všech pracovníků v zemědělství měli zemědělstí dělníci. K vlastníkům půdy patřili malí, střední a velcí rolníci, statkáři a velkostatkáři. Vysoký sociální status měli střední rolníci, kteří často zastávali funkce obecních radních a starostů.

3.2.2 Budování Československé republiky

Významným mezníkem v historii Českých zemí se stalo vyhlášení samostatné Československé republiky dne 28. října 1918. Československo jako samostatný stát bylo mezinárodně uznáno a dne 14. listopadu 1918 byl Národním shromážděním zvolen první prezident Tomáš Garrigue Masaryk a zároveň i první vláda. Předsedou vlády se stal Karel Kramář. Dne 29. února 1920 byla schválena první ústava. Tím byla přijata soustava dvou komor, poslanecké sněmovny a senátu, které dohromady tvořily Národní shromáždění. Oficiálním jazykem se stal jazyk československý. Vznikala nová ministerstva, např. sociální péče, zásobovací a pošt.²¹

Byla tak zahájena nová etapa i pro vývoj českého venkova. V lednu 1919 bylo uzákoněno rovné a poměrné volební právo do obcí, muži i ženy měli právo volit od 21 let. Již podle nového zákona se v červnu 1919 konaly volby do obcí.

²⁰ KUBAČÁK, Antonín. Dějiny zemědělství v českých zemích. I. díl, 1994, str. 132-135

²¹ PEKAŘ, Josef. Dějiny československé, 1991, str. 232-236

České agrární hnutí

Počátkem roku 1899 vznikla agrární strana jako samostatná politická strana, která se definovala jako organizace reprezentující nejen zemědělce, ale celé venkovské prostředí. Zásadní význam pro její další vývoj mělo zavedení všeobecného volebního práva, v české politice se tak stala jednou z nejsilnějších stran. Již ve volbách do říšské rady v letech 1907 a 1911 agrární strana přesvědčivě vítězila. Jejím předsedou se v roce 1909 stal Antonín Švehla, který se dokonce v roce 1918 stal ministrem vnitra a v roce 1922 předsedou vlády. Ve svém působení se inspiroval sociálně demokratickým hnutím a snažil se agrární stranu formovat jako stranu masovou. Příkladem jeho značného vlivu na rolníky bylo v roce 1909 iniciování stávkovýh řepařů.²²

Po vzniku samostatného Československa se postavení agrární strany ještě více upevnilo a získala vedoucí postavení na české politické scéně po celou dobu existence první republiky. Agrární strana se významně zasloužila o provedení pozemkové reformy, do konce roku 1923 mělo z pozemkové reformy prospěch 300 000 rodin, což byla cca osmina zemědělského obyvatelstva. Pozice agrární strany na venkově se ještě více posílila její celní politikou (zavedením zemědělských cel) a vytvořením obilního monopolu.

Koncem dvacátých let Antonín Švehla z aktivní politiky odešel. Po jeho odchodu se agrární strana začala orientovat směrem k hitlerovskému Německu. Vzhledem k tendencím k protektorátní politice, byla agrární strana po konci války zakázána.²³

Pozemková reforma

S budováním státu byla nevyhnutelná pozemková reforma, která měla posílit ekonomickou soběstačnost nově vzniklé republiky. Zákony vydanými v letech 1919 až 1920 bylo stanoveno, že všechny velkostatky mají být zabráný státem. Vlastnická práva byla vyvlastněna za mírnou náhradu. Byl zřízen Pozemkový úřad, který měl za úkol provedení pozemkové reformy. Cílem bylo rozdělit půdu mezi domkaře, maloročníky nebo státní nájemce. Velkostatky měly být předány státu, obcím či družstvům. Rozděleny měly být i lesy a rybníky.

²² ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. Demokracie v lokálním politickém prostoru, 2010, str. 168

²³ ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. Demokracie v lokálním politickém prostoru, 2010, str. 172

Pozemková reforma díky drobnému přidělu půdy zlepšila životní situaci části bývalých zemědělských dělníků a malých rolníků a pomohla tak částečně snížit sociální nerovnosti na venkově. Byl posílen vliv agrární strany, která byla v parcelaci půdy nejdůslednější.

Nastalé období rozvoje českého venkova bylo přerušeno druhou světovou válkou, která nejen pro naši zemi přinesla značné hospodářské ztráty.²⁴

3.2.3 Český venkov po druhé světové válce do roku 1989

Do zahájení druhé světové války se vývoj českého venkova na první pohled nelišil od jiných území střední Evropy. Do této doby se český venkov vyznačoval stabilní zemědělskou výrobou, bohatým spolkovým životem a intenzivní společenskou participací veřejnosti. Existoval silný vztah k půdě, která v té době představovala základní atribut majetku. Pro venkov byla charakteristická silná sociální sounáležitost mezi všemi skupinami obyvatel.²⁵

Osídlování pohraničí

Prvním důležitým mezníkem v poválečné historii byl **odsun německy mluvícího obyvatelstva** z venkovských obcí v pohraničí, zejména mezi lety 1945 až 1947. Vysídlení mělo za následek nejen velké snížení počtu obyvatel, ale hlavně mělo negativní dopad na průmysl i zemědělství. Postupně sice docházelo k doosídlování vesnic, ale to se dělo často dost živelně. Nově vznikající vlastnické vztahy byly mnohdy sporné. Příchozí obyvatelstvo postrádalo jakékoliv vazby k novému domovu a často nebylo schopné se o nově nabytý majetek starat.²⁶

Důsledky odsunu se projeví zejména na venkově. Nové obyvatelstvo vykazovalo vysokou migraci, především ve venkovských sídlech se rychle vyměňovalo. To vše narušovalo i míru sociální participace a vzájemné spolupráce venkovských obyvatel.²⁷

²⁴ PEKAŘ, Josef. Dějiny československé, 1991, str. 237

²⁵ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

²⁶ SLEZÁK, Lubomír. Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce, 1978, str. 45

²⁷ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

Kolektivizace

Dalším mezníkem se stal rok 1948, komunistický převrat, kdy došlo ke znárodnění značné části ekonomiky. Ústavním zákonem z roku 1948 však bylo zemědělcům přislíbeno soukromé vlastnictví půdy do 50 ha. Vydáním nového zákona v březnu 1949 musely být všechny zemědělské podniky spojeny, a vznikla tak Jednotná zemědělská družstva. Násilná kolektivizace zapříčinila úpadek venkova.

Po celém českém venkově tak byla prosazována původní sovětská idea kolektivizace vycházející z předpokladu, že na větších zemědělských pozemcích lze dosáhnout vyšších výnosů spojených s vyšší produktivitou práce. Celý proces kolektivizace byl prováděn na základě politických příkazů. Byly prosazovány velmi razantní postupy proti jejím odpůrcům, zejména proti sedlákům, kteří si bránili svá soukromá hospodaření.²⁸

Podle evidence ministerstva spravedlnosti z roku 1960 činil počet odsouzených a uvězněných rolníků v Československu 35 000. K nim se musí přičíst tisíce povolání do pomocných technických praporů, postižených dětí při volbě povolání a nuceně vystěhovaných.²⁹

Do vedení nově vzniklých zemědělských družstev se často dostávali lidé bez potřebné kvalifikace. V obcích byla zakazována činnost jakýkoliv neformálních organizací, na venkově docházelo k významnému narušení sociálních vazeb.

Do té doby vážené a ctěné osobnosti vesnice, mezi které patřili sedláci, místní faráři, učitelé, drobní podnikatelé, se během krátké doby stali bezvýznamnými občany. Změna sociální struktury měla značný dopad na přerušení dosavadního sociálního vývoje a stabilitu na vesnici. Téměř veškerá činnost neformálních sdružení a spolků byla redukována či výrazně omezena na společensky nevýrazné aktivity.³⁰

Současně s kolektivizací začalo po roce 1950 slučování venkovských obcí. Na konci padesátých let kolektivizace venkova byla dokončená, vzniklá zemědělská družstva obhospodařovala nově nabyté polnosti.

Zemědělská družstva se zakládala ve vnitrozemských venkovských lokalitách. V pohraničí a v okolí velkých měst se zakládaly státní statky, což byly zemědělské závody vlastněné státem.

²⁸ ROKOSKÝ, Jaroslav a Libor SVOBODA. Kolektivizace v Československu, 2013, str. 182-183

²⁹ CIHLÁŘ, Jirí. Vesnice severovýchodních Čech v období kolektivizace 1948-1960, 2016, str. 13

³⁰ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

Základem pro hospodaření vznikajících družstev se staly statky a hospodářské stroje zabavené soukromě hospodařícím rolníkům. Podle tehdejší ideologie mělo dojít ke spojení dělnické třídy s rolnictvem, kdy dělnická třída rolnictvo politicky vede. Vznikající družstva byla řízena představiteli KSČ a předsedové se zpravidla dosazovali z řad dělnictva. Neodborné vedení družstev mělo neblahý dopad na výsledky hospodaření.³¹

60. a 70. léta 20. století

V 60. letech se centrální vláda snažila město a venkov sblížovat. Jednalo se o pokus vyrovnat životní podmínky na venkově s podmínkami ve městech.

V 70. letech proces koncentrace zemědělské výroby pokračoval, což se vyznačovalo narůstajícími investicemi do zemědělství a dalším růstem zemědělských družstev. V obcích se stavěly kulturní domy a nákupní střediska.³²

Stavby nákupních středisek však nerespektovaly původní architektonický ráz a často byly budovány na místech bývalých zemědělských statků. Současně z malých vesnic mizely drobné provozovny obchodů a restaurace, což přispělo k další ztrátě sociálního významu vesnice.

Investiční akce byly koncentrovány do větších obcí, kde se stavěly např. vodovody a kanalizace, bytové domy, rekonstruovaly se školy. Naproti tomu v malých obcích byla investiční výstavba utlumována či omezována, výstavba rodinných domů byla spíše orientována do větších sídel.³³

Středisková soustava obcí

V 70. letech byla zavedena tzv. středisková soustava obcí, obce podle významu byly rozděleny do několika kategorií. Mnoho venkovských obcí bylo zařazeno do kategorie nestředisková sídla ostatní, což vedlo k pozastavení jejich dalšího možného rozvoje.³⁴

³¹ VITVERA, Bohumil. Zemědělské družstvo Králíky, Historický pohled na vývoj zemědělské výroby v oblasti zemědělského družstva v Králíkách, 1992, str. 51

³² POSPĚCH, Pavel a kolektiv, Vynalézání venkova v ČR po roce 1989, 2014, str. 37-39

³³ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

³⁴ POSPĚCH, Pavel a kolektiv, Vynalézání venkova v ČR po roce 1989, 2014, str. 39

Byly vymezeny tyto kategorie středisek:

1. Středisko osídlení místního významu, velké sídlo s plně rozvinutou obchodní infrastrukturou.
2. Nestřediskové sídlo trvalého významu, menší sídlo s dominantní obytnou funkcí, nemělo však další výrobní nebo obslužné funkce.
3. Nestředisková sídla ostatní, menší sídla bez administrativní funkce.

Fenomén chataření a chalupaření

V letech 1969-1989, tedy v období normalizace, došlo k rozšíření fenoménu chataření a chalupaření. Vzhledem ke značnému omezení veřejného života se lidé stáhli do soukromí a každý víkend se stěhovali na venkov do svých druhých domovů, kde si mohli uskutečňovat své vlastní plány. Díky chalupářům byla zachráněna celá řada venkovských objektů, které by jinak zchátraly a zanikly. Objekty sloužící k rekreačnímu bydlení ve formě chat a chalup tvořily významné procento staveb obcí. Venkovské obce tak začaly plnit funkce rekreační.³⁵

Společenský život v období normalizace

Za období totality byl společenský a kulturní život na venkově značně omezen, venkovské tradice téměř zcela pohřbeny.

Dosud existující spolky a spolková činnost byly zcela formalizovány a zaměřeny na odbornou nebo zájmovou bázi. Společenské či širší sociální vazby byly zcela odbourány. V té době na českých vesnicích dominovaly dobrovolné hasičské sbory, existovaly tělovýchovné jednoty zaměřené na fotbal, spolky myslivců a případně chovatelů drobného zvířectva či zahrádkářů. Ve většině obcí fungovaly svazy žen, které zajišťovaly organizaci různých společenských akcí.³⁶

³⁵ POSPĚCH, Pavel a kolektiv, Vynalézání venkova v ČR po roce 1989, 2014, str. 39

³⁶ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

3.2.4 Změny na českém venkově po roce 1989

Po roce 1989 došlo v celé společnosti k převratným společensko-politickým změnám. Obnova demokracie a právního řádu, návrat k tradičním vlastnickým vztahům, postupná liberalizace ekonomického a společenského života zasáhly i český venkov.

Obce a reforma veřejné správy

V rámci reformy veřejné správy došlo k přenesení kompetencí ve výkonu státní správy z ústřední úrovně na nižší (krajský a obecní stupeň) v maximální možné míře, tedy provedení dekoncentrace. Důležité pro reformu bylo také provedení decentralizace, tj. přenesení kompetencí ze státní správy na samosprávu v maximální dosažitelné míře.³⁷

Reforma veřejné správy zahrnovala tyto úrovně:

- Reformu územní veřejné správy
- Reformu ústřední státní správy
- Reformu kvality a obsahu veřejné správy
- Reformu postavení zaměstnanců ve veřejné správě

Reformou v období 1989-1992 došlo ke zrušení systému národních výborů a k uvolnění silného centrálního státu. Samospráva obnovila svou činnost zatím pouze na obecní úrovni, krajská úroveň byla vymezena jen územně. Krajské národní výbory byly zrušeny.

První fáze reformy územní veřejné správy zahrnovala činnosti spojené s vytvořením krajů jako vyšších územních samosprávných celků. Jednalo se především o stanovení právního rámce, vymezení jejich přenesené a samostatné působnosti. Územní vymezení krajů vyřešil Ústavní zákon č. 347/1997 Sb.

Ve druhé fázi reformy veřejné správy byla v souladu se zákonem č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech k 31. prosinci 2002 ukončena činnost 73 okresních úřadů. Výkon státní správy byl přenesen na samosprávné celky, tj. na kraje a obce, případně na ústřední správní úřady.

Ve snaze přiblížit státní správu co nejbliže občanům, byly působnosti okresních úřadů převážně přeneseny na obce s rozšířenou působností.

Od 1. ledna 2003 se podle rozsahu přeneseného výkonu státní správy **obce člení na tři typy**:

- obce I. typu se základním rozsahem přenesené působnosti.

³⁷ SEDLÁČEK, Jan. *Reforma veřejné správy po roce 1989*. [online]. Rok v obci, 2015 [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: <http://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/689-reforma-verejne-spravy-po-roce-1989/>

- obce II. typu s pověřeným obecním úřadem, mají menší podíl přenesené působnosti.
- obce III. typu s rozšířenou působností, mají největší díl výkonu státní správy.³⁸

Venkov a zemědělství po roce 1989

Vlivem společensko-politických změn nastaly i rozsáhlé změny v zemědělské výrobě. Zároveň se začal měnit obraz venkova a měnila se i sociální situace venkovského obyvatelstva. Produkce zemědělské výroby se snížila na minimum, což mělo dopad na ztrátu zaměstnání pro mnoho obyvatel venkova. Budovy a stavby původně určené pro živočišnou výrobu se stávaly opuštěnými. Možnosti nalézt práci v zemědělství byly velice omezené, zemědělské podniky zanikaly. Pokud ještě někde zemědělská výroba nějakým způsobem pokračovala, byla ve většině případech závislá na dotacích ze státního rozpočtu. Zemědělské podniky byly nuceny k transformaci a s tím souvisejícímu propouštění zaměstnanců. Úpadkem zemědělství se tak radikálně začal měnit život na vesnicích. Vývoj venkova se přestával ztotožňovat s vývojem zemědělství, jak tomu bylo do roku 1989.

Politické a ekonomické změny, které významně ovlivňovaly vývoj českého zemědělství a venkova, je možné rozdělit do několika etap.

Transformace

Na začátku 90. let byla transformace započata. Došlo k zahájení restitucí zemědělského majetku. Byla zahájena transformace družstev, majetek byl rozdělen mezi členy i nečleny družstev a státní půda pronajata. Zákonné nároky původních členů družstev musely být vypořádány a současně jasně vymezeny vlastnické podíly současných členů družstev. Vzhledem k tomu, že původní členové družstva již v družstvu nebyli zaměstnáni, měli nárok na vyplacení. To bylo částečně zajištěno předáním poměrného počtu dobytka (živého inventáře). Z tohoto důvodu došlo v českém zemědělství na začátku 90. let k téměř kompletní obměně stáda skotu. Vyrovnání s původními majiteli (členy družstev) bylo pouze částečné, mělo být dokončeno do roku 1998. Po transformaci většina velkých zemědělských podniků zůstala zachována. Podíl soukromě hospodařících zemědělců či obnova rodinných farem se v té době prosadila jen minimálně.

³⁸ SEDLÁČEK, Jan. *Reforma veřejné správy po roce 1989*. [online]. Rok v obci, 2015 [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: <http://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/689-reforma-verejne-spravy-po-roce-1989/>

Znárodněné zemědělské pozemky sloučené do družstva, byly v rámci transformace vráceny původním majitelům, resp. jejich dědicům. Ti je ve většině případech pronajali do užívání buď pokračovatelům zemědělských družstev nebo dalším zemědělcům.³⁹

Kromě transformovaných družstev začaly vznikat společnosti s ručením omezeným a obnovovala se či nově vznikla rodinná hospodářství. Zemědělské podniky byly nuceny rušit své přidružené výroby (nezemědělské činnosti), což vedlo ke značnému snížení počtu zejména řadových pracovníků.

Období mezi roky 1993-1999 je možné označit jako adaptační na prvotní změny podmínek.⁴⁰ V zemědělských podnicích pokračovaly majetkoprávní změny. Družstva se postupně transformovala na akciové společnosti či jiné společnosti. Zemědělské podniky měly možnost obdržet investiční dotace ze strany státu. Byl zřízen Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond, podpora přicházela prostřednictvím dotace úroků či garance bankovních úroků. V roce 1996 vzniklo Ministerstvo pro místní rozvoj, které v roce 1998 vytvořilo Program obnovy venkova.

Období 2000-2003 se vyznačovalo intenzivní přípravou českého zemědělského sektoru na vstup do Evropské unie. Státní fond tržní regulace zřízený na podporu cen zemědělských výrobců byl přeměněn na Státní zemědělský a intervenční fond. Byla zahájena privatizace půdy ve vlastnictví státu spojená s podporou investorů do státní půdy v podobě splátkových bezúročných režimů. V této době se realizoval program SAPARD jako program předvstupních podpor EU pro investice do zemědělství a rozvoje venkova.

Vstup České republiky do Evropské unie v květnu 2004 znamenal okamžitý a plný přechod na podmínky jednotného trhu. Pokračovala privatizace zemědělské půdy ve vlastnictví státu, vyvrcholila v **období 2004-2006**. Postupně byly odstraňovány bariéry na trhu půdy, zejména týkajících se pozemkových úprav katastrů. V rámci zemědělské politiky působily programy podpor rozvoje venkova (tzv. Pilíře II). V letech 2004-2006 to byl Horizontální program rozvoje venkova pro agro-environmentální opatření a Operační program Zemědělství. **V letech 2007-2013** došlo ke sloučení uvedených programů do Programu rozvoje venkova. V rámci tohoto programu mohly podporu získávat jen obce a subjekty malého a středního podnikání v obcích do 500 obyvatel. Větší subjekty a obce měly možnost získávat investiční

³⁹ PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

⁴⁰ POSPĚCH, Pavel a kolektiv, Vynalézání venkova v ČR po roce 1989, 2014, str. 56

dotace z operačních programů ze zdrojů Evropské unie spojené s podporami ministerstev (např. Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva životního prostředí ad.).

Zemědělské podniky svými aktivitami přispívají do rozvoje venkova. Kromě toho, že se podílejí na přímé zaměstnanosti venkova, mají zásluhu na zvýšení turistické atraktivity venkovských lokalit. Jedná se zejména o aktivity menších zemědělských podniků a farem, např. realizace rekreačních aktivit a prodej farmářských výrobků.⁴¹

Program obnovy vesnice

Program obnovy vesnice byl národní program, vznikl v první polovině 90. let. Nabízel finanční a metodickou podporu pro různé aktivity vedoucí k obnově vesnic, k rozvoji podnikání ve venkovských regionech, stavební obnově vesnic a péče o krajinu. Dokument přijala vláda České republiky v roce 1991. Program měl podporovat úsilí obyvatel vesnic a jejich samospráv o obnovu a rozvoj obcí. Obnova se měla týkat do té doby zanedbaného a mnohdy zničeného stavu vesnic a krajiny, zejména měla zasáhnout společenský a kulturní život na venkově. Program předpokládal aktivní zapojení jednotlivých občanů i podnikatelů, především zastupitelstev obcí do procesu obnovy. Cílem bylo pomoci venkovu, který často upadal či stagnoval, obnovit společenský život na venkově, nalézt nové pracovní příležitosti, zvýšit úroveň technické infrastruktury a občanského vybavení v obcích. Program, kromě metodické podpory, nabízel finanční podporu některých akcí. Ta však byla zpočátku převážně symbolická.⁴²

⁴¹ POSPĚCH, Pavel a kolektiv, Vynalézání venkova v ČR po roce 1989, 2014, str. 57-58

⁴² PERLÍN, Radim. Program obnovy vesnice: metodická publikace, 1993, str. 7

3.3 Společenský život na venkově

3.3.1 Činnost spolků

Nositeli společenského a kulturního života na venkově jsou spolky. Patří mezi neziskové organizace. Jsou i důležitým indikátorem společenského rozvoje dané obce.

Od 1. ledna 2014 nahradily dosavadní občanská sdružení. Činnost spolků se řídí zákonem č. 89/2012, občanským zákoníkem. Spolek mohou založit alespoň tři osoby spojeny společným zájmem. Jedná se o dobrovolný svazek členů, kteří se v něm spolčují a mají svoji samosprávu. V názvu spolku musí být uvedeno „spolek“ či „zapsaný spolek“, zkratka „z. s.“. Hlavní činností spolku je uspokojování zájmů, ke kterým byl spolek založen. Vedle hlavní činnosti může spolek vytvářet hospodářskou činnost, podnikání podporující hlavní činnost či využití majetku spolku. Zisk spolek může využít pouze pro svoji spolkovou činnost. Každý spolek má své stanovy, které jsou uloženy v plném znění v sídle spolku. Musí obsahovat název a sídlo spolku, jeho účel, práva a povinnosti členů. Povinností je určení statutárního orgánu. Vznik spolku se datuje dnem zápisu do veřejného rejstříku. Nejvyšším orgánem spolku je členská schůze, pokud není ve stanovách určeno jinak.⁴³

Financování spolků

Spolky jsou financovány vícezdrojově. Kromě vlastních příjmů jsou podporovány z veřejných i soukromých zdrojů. Financování z veřejného rozpočtu stanoví Zákon č. 218/2000 o rozpočtových pravidlech, kde je popsán způsob podání žádosti o dotaci nebo o návratnou finanční výpomoc. Poskytovatelem dotace i návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu je ústřední orgán státní správy nebo organizační složka státu. Dalším poskytovatelem dotací nebo návratných finančních výpomocí jsou i územní samosprávné celky a dobrovolné svazky obcí. Peněžní prostředky jsou poskytovány na základě žádostí prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy o poskytnutí dotace či návratné finanční výpomoci.⁴⁴

Vlastní zdroje financování představují členské příspěvky. Důležité jsou příjmy z vlastní činnosti získané např. pořádáním různých kulturních či sportovních akcí (plesy, taneční

⁴³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz

⁴⁴ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz

zábavy, sportovní turnaje apod). Významnou finanční podporu představují finanční dary od fyzických osob či od firem.

Ochotnické divadlo

Ochotnické divadlo se u nás stalo rozšířeným fenoménem s dlouholetou tradicí, která se v českých zemích začala vyvíjet od konce osmnáctého století. Zvláště na venkově se ochotnické divadlo stalo organizátorem kultury a společenského života.

Hraní divadelních her se tak v mnohé více stalo náplní volného času, klíčovým motivem bylo sdílení a upevňování sociálních vazeb. Inspirací ochotnickým spolkům se stala témata lokálního prostředí, místní charaktery, události a kulturní motivy daného regionu. Během komunistického režimu spousta venkovských ochotnických spolků zanikla. Jejich činnost se začala obnovovat po roce 1989.⁴⁵

3.3.2 Tradice a zvyky

Tradice a zvyky se dodržují spíše na venkově než ve městech. Uchovává je zejména starší generace, mladší lidé se snaží přizpůsobit modernějšímu způsobu života. Zvyky, rituály a oslavy různých svátků provázely lidstvo od nepaměti. Původ mnoha zvyků je známý, o důvodu dodržování některých rituálů se však můžeme jen domnívat. Tradiční a lidová kultura je však nedílnou součástí kulturního dědictví každého národa.

K tradičním svátkům, které se se kdysi slavily a dodnes se některé slaví patří:⁴⁶

- Hromnice
- Masopust
- Předvelikonoční postní týdny
- Velikonoce
- Filipojakubské a Svatojánské ohně
- Letnice, stavění Májů, jízda králů
- Poutě a posvícení
- Dušičky
- Advent
- Vánoce

⁴⁵ Ochotnické divadlo v České republice, Národní ústav lidové kultury [online], 4.10.2018 [cit. 2023-10-20], dostupné z: [www.https://www.nulk.cz/2018/10/04/ochotnicke-divadlo-v-ceske-republice/](https://www.nulk.cz/2018/10/04/ochotnicke-divadlo-v-ceske-republice/)

⁴⁶ Ministerstvo kultury, Tradice a zvyky [online]. [2023-10-15]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/tradice-a-zvyky-cs-1578>

3.3.3 Venkovský styl života

Herová definuje čtyři rozdílné styly života na venkově:

- Tradiční venkovský styl, kdy lidé většinu času tráví pracemi na domácím hospodářství, obdělávají pole či větší zahradu, chovají hospodářská zvířata
- Styl obyvatel rodinného domu, kdy lidé vlastní kousek zahrádky, na které pěstují zeleninu jen pro svou potřebu a pokud chovají zvířectvo, tak jen drobná zvířata (drůbež, králíky)
- Venkovský styl, kdy lidé u svého domu nemají žádné hospodářství, nic nepěstují, nechovají žádná zvířata a svůj čas tráví převážně ve městech, kde pracují a kde mají i své přátele
- Styl lidí, kteří se snaží žít v souladu s přírodou, vyznávají zdravý životní styl, jsou milovníci klidu⁴⁷

Venkovský styl je protikladem městského stylu života, ne však protikladem dobra a zla a naopak. Je to možnost volby pro různé typy lidí působících v různých časových obdobích, s odlišným zaměřením týkající se rozličných profesí či kulturních zájmů a různých životních cílů.⁴⁸

Život na venkově je označován jako pomalý a klidný, je spojován s životem v přírodě. Město sice nabízí široké možnosti trávení volného času a kulturní vyžití (možnosti návštěv kin, kaváren restaurací, obchodních center), ale život v něm je rychlý, uspěchaný, hektický. Moderní městský styl života se však pomalu přesouvá i na venkov.⁴⁹

3.3.4 Význam malotřídních škol na venkově

Škola na venkově vždy představovala nositele vzdělanosti a kultury, byla základním článkem lidového vzdělání. Venkovské malotřídky patřily a nadále patří k základnímu školství. Jejich existence vyplývá z historického vývoje základních škol. Dělí se na jednotřídní, dvoutřídní a trojtřídní. Už od minulosti měly významnou úlohu pro uvědomění a vzdělanost občanů. Venkovský učitel vždy představoval šířitele kultury a vzdělanosti.

⁴⁷ HEROVÁ, Irena. Životní styl venkovských domácností. In MAJEROVÁ a kol. Český venkov 2006, 2007

⁴⁸ BLAŽEK, Bohuslav. Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie, 2004

⁴⁹ KUBÁTOVÁ, Helena. Sociologie životního způsobu, 2010, str. 160

Rozvoj průmyslové výroby a s tím související demografické změny přinesly i vyšší nároky na vzdělání. Z venkova do měst se posouvalo těžiště populačních přírůstků.

V dobách socialismu došlo k omezení činnosti mnoha malotřídních škol. Snahou bylo vtěsnat malotřídku do základního školství tím, že jednotřídky se rušily a páté třídy se spojily s druhým stupněm. Především v sedmdesátých letech bylo mnoho malých venkovských škol zrušeno. Školám byly vnuceny jednotné učebnice, což mělo zaručit stejné vzdělání jak pro děti z měst, tak pro děti z vesnice.

Po listopadu 1989 se z řad veřejnosti vrátil zájem o obnovu malotřídních škol. Jejich význam je nesporný. Mladším školním dětem odstraňují problémy s dojížděním, snižují zdravotní rizika a odstraňují výchovné problémy. Tím se podílejí na pozitivním vývoji venkovských dětí. Výuka na venkovských školách ovlivňuje pocit sounáležitosti k obci a k venkovskému prostředí. Školní třída, kam chodí děti různého věku zajišťuje přirozenější prostředí než třída věkově stejnorodá. Malotřídní školy umožňují vyšší pedagogický dozor nad dětmi, děti se naučí větší samostatnosti a učitelé mají možnost navázání hlubší spolupráce s rodiči dětí.

Zřizovatelem malotřídních škol jsou v současné době obce, které zajišťují vybavení a údržbu školních budov. Obecní úřady na vesnicích zároveň mají na starosti chod mateřských škol a školní stravování včetně provozu družiny.⁵⁰

⁵⁰ KOVÁŘOVÁ, Iva, Noviny Jičínska, noviny pro Český ráj a Podkrkonoší [online]. 14.3.1995 [cit. 2023-10-20], dostupné z: www.kramerius.svkhk.cz

4 Vlastní práce

4.1 Obec Kobylice

4.1.1 Popis a umístění obce

Obec leží ve východních Čechách v Královéhradeckém kraji, okres Hradec Králové. Jedná se o rovinnou oblast s nadmořskou výškou 245 m nad mořem. Nachází se při hlavní silnici vedoucí z Nového Bydžova do krajského města Hradce Králové. Jádrem obce vytváří rozsáhlá návěs osázená stromy a parkovou zelení. Je zde vysázená alej sakury (třešeň pilovitá), z dalších stromů na návsi roste v několika kusech akát bílý a jeřáb muk. Najdeme tu také lípy srdčité. Obec obklopují lesy, které vytvářejí její klidné prostředí. Součástí obce je osada Opatov.

Tabulka 1 Katastrální výměra r. 2022

Druh pozemku	Výměra (v ha)
Orná půda	187
Zahrada	13
Trvalý travní porost	33
Lesní pozemek	331
Vodní plocha	24
Zastavěná plocha a nádvoří	6
Ostatní plocha	22
Celková katastrální plocha	617

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

<https://vdb.czso.cz/>

K silnějším stránkám obce patří její dobrá dostupnost zajišťovaná autobusovou dopravou. Autobusová doprava je využívána nejen dětmi a mládeží dojíždějících do škol do Prasku, do Novém Bydžově či do Nechanic, ale i dospělými dojíždějícími za prací především do Hradce Králové. Autobusové spojení je zajištěno pravidelnými linkami celodenně, a to ve všední dny i o víkendech.

Obec Kobylice je obcí III. typu, patří pod obec s rozšířenou působností (ORP) a pověřený obecní úřad (POÚ) Nový Bydžov, kde sídlí matriční i stavební úřad. Svým územím spadá pod Katastrální úřad Královéhradeckého kraje, katastrální pracoviště v Hradci Králové.

Znak a vlajka obce

Na znaku i vlajce obce má podobu stříbrno-zeleně štítu se dvěma sníženými břevny. Z horního břevna vyrůstá listnatý strom, z poloviny dub a z poloviny lípa se zvonem v koruně, což má připomínat dubové lesy v okolí obce, lípy na návsi a zvoničky v obou místních částech obce (Kobylice a Opatov). Motiv dvojce břeven vytvářející čtyři vodorovné pruhy v dolní části štítu, která znázorňuje ornici, což vyjadřuje název obce odvozený od ornice (jílovité půdy s vysokým obsahem hořčíku). Počet břeven stejně jako počet znakových polí polceného štítu koresponduje s počtem historických částí obce.

Návrh vypracoval heraldik Mgr. Jan Tejkal. Návrhy byly schváleny Podvýborem pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v říjnu 2016.⁵¹ Znak i vlajku obci udělil v únoru 2017 tehdejší předseda Poslanecké sněmovny Jan Hamáček.

Znak obce je vyobrazen na následující straně na obrázku č. 1.

⁵¹ Heraldika a vexilologie, znaky a vlajky [online]. [cit. 2023-09-25]. Dostupné z: <https://heraldika.webnode.cz/nove-znaky-v-roce-2016/>

Obrázek 1 Znak obce

Zdroj: <https://www.kobylice.cz>

4.1.2 Dějiny obce

Záznamy popisující historii obce jsou nalezeny v několika knihách archivovaných v Městském muzeu v Novém Bydžově, do kterých za účelem bádání mohla autorka práce nahlédnout.

Jiří Jizba vysvětluje název obce: *Obec Kobylice má název od zvláštní jílovité země, jež se nazývala kobylnice, též kobylice. Název obce jest jednotného čísla a nutno tedy psáti obecnímu úřadu v Kobylici, do Kobylice apod.*⁵²

První záznam o obci je z roku 1086, kdy se nazývala Kobylnice a náležela klášteru svatojiřskému. Ve 13. století patřila rodu Pernštýnů. Roku 1548 ji koupil Václav Sokol z Leškovic. V roce 1552 byla prodána Erazimovi Zumerfeldovi. Po bitvě na Bílé hoře byla darována Ferdinandem II. Janu Cordonovi, který ji prodal řádu benediktinů z Broumova.

Odlišný vývoj měla část obce, osada Opatov. Byl to původně dvůr, který patřil klášteru broumovskému, příjmy z něho měl sám opat. V 17. století byl zrušen, část připojena ke panství Sloupno a zbylá část rozdělena na pět chalup.⁵³

⁵² JIZBA, Jiří, Místopis a veřejná správa politického okresu novobydžovského, 1931, str.75

⁵³ BOŠEK, Vojtěch, Místopis a veřejná správa politického okresu novobydžovského, 1940, str. 147

O obci Kobylice se zmiňuje Ottův slovník naučný: *Kobylice, ves v Čechách, hejt. A okr. N. Bydžov, fara a pš. Nechanice; 43 d., 233 ob. č. (1890), 1 tř. šk., samota Opatov a myslivna. Za války třicetileté vypálena Švédy, zpusťla.*⁵⁴

Václav Kudrnáč uvádí, že se v Kobylici nacházel **pramen hořké vody**.⁵⁵ Tuto informaci zachycují Hradecké noviny s odkazem na Večerní České Slovo z roku 1940. Je zde uvedeno, že jakýsi podnikatel z Nového Bydžova nechal v roce 1842 udělat rozbor vody. Voda byla označena jako sírano-salinická minerální, vyznačovala se určitými léčivými účinky. V roce 1895 byla plněna do lahví a rozesílána pod názvem Benediktinská kobylická hořká voda nebo Benediktinská klášterní kobylická. Získala si svou proslulost. Nejsou však informace o tom, kdy její rozesílání skončilo.⁵⁶ Dle kroniky obce Kobylice byla v roce 1940 voda opět poslaná na rozbor a znovu potvrzeny její léčivé účinky. Bylo v plánu, že za nového ředitele klášterních statků bude voda čerpána a prodávána. To se však neuskutečnilo, ředitel statků byl gestapem zatčen a zahynul v koncentračním táboře v Osvětimi.

Kroniky obce

Popis obce, historické události a všední život místních obyvatel za posledních sto let je zaznamenán v kronikách obce. První kronika popisuje události obce od roku 1926, na ni navazuje kronika zachycující dění obce od roku 1934. Tehdejším obecním zastupitelstvem byla zvolena letopisecká komise. Kronikářem byl ustanoven učitel nebo správce místní jednotřídní obecné školy.

Obec za první republiky

Sčítání lidu

V roce 1930 místním správcem školy provedeno sčítání lidu, napočteno bylo 228 obyvatel, všichni příslušnosti a národnosti československé.

Domy

V roce 1926 se v Kobylicích nacházelo 54 čísel popisných, domy byly seskupeny kolem velké návsi. Byly to zděné domy, zčásti roubené ze dřeva, střechy měly taškové, některé

⁵⁴ OTTŮV slovník naučný, čtrnáctý díl, 1899, str. 473

⁵⁵ KUDRNÁČ, Václav, Úplný adresář a popis politického okresu Novobydžovského, 1912, str. 80

⁵⁶ Hradecké noviny, 12. září 1992, str. 9

doškové. V Opatově se nacházelo 7 čísel popisných v jedné řadě. V roce 1930 bylo v obci napočteno 56 domů.

Zaměstnání místních obyvatel a výše výdělků

V uvedené době bylo hlavním zaměstnáním zemědělství. Dále bylo rozšířeno zednictví, tesařství a obuvnictví. V obci se nacházel i truhlář, kolář, hostinský, obchodník, učitel, lesní a hajný. U některých občanů se scházelo více zaměstnání, např. zedník, který zároveň obdělával pole. V zimě pracovali dělníci i někteří zemědělci v lesích při mýcení a dělení dříví. Obyvatelstvo většinou tvrdě a pilně pracovalo ve svých zaměstnáních. Podle kroniky lidé mezi sebou závodili, kdo bude první v práci na poli. Výše mzdy činila v průměru 12 Kč za den. Za kvalifikovanější práce, např. zednické a stavební, byly odměny 30 až 50 Kč za den.

Do obce přicházeli řemeslníci z jiných vesnic a měst nabízející různé služby. Byli to například pláteníci, punčocháři, zelináři a košíkáři. Do obce docházel i studnař, kominík či pojišťovací agent.

V roce 1930 bylo v obci přihlášeno sedm živností, byl to obchod s peřím a kůžemi (provozovali tři živnostníci), výroba bižuterie, obchod se smíšeným zbožím a trafika, hostinská živnost a kolářská živnost.

V roce 1939, ihned po okupaci, byli najímáno dělnictvo do Německa na práci. Dva dělníci odešli i z Kobylic.

Taneční zábavy

Lidé se rádi bavili tancem. Pravidelně se pořádaly taneční zábavy o poutích a o posvíceních, které byly navštěvovány mladými i staršími lidmi. V zimě se pořádal hasičský a maškarní ples. Na jaře se konala taneční zábava branců jdoucích k odvodu, v květnu májová zábava, v září posvícenská zábava, v listopadu Kateřinská a v prosinci mikulášská a silvestrovská zábava.

Průvod maškar

O průvodu maškar je v kronice záznam z 5. března 1935. Po vsi chodily maškary provázené muzikou. Peníze, které po vsi vybraly, propily a protancovaly až do ranních hodin.

Politická příslušnost obyvatelstva

V obci působila agrární strana, a to „Republikánská strana československého venkova“ a „Domovina“. Obecní zastupitelstvo bylo volené z jedné politické strany, ze strany agrární, volilo se dvanáct členů.

Ve volbách roku 1928 byla sestavena jedna kandidátní listina, podala ji strana republikánského venkova společně se stranou domkařů a maloročníků.

V obecních volbách roku 1932 byla také podána pouze jedna kandidátní listina republikánské strany, volby se nekonaly a členy obecního zastupitelstva se stali navržení občané.

Vzdělávací spolky

O kulturní a společenský život se v obci staraly různé spolky. Jedním z nich byla „Místní osvětová komise“, která pořádala pro občany přednášky a zároveň byla i „knihovni radou“. Přednášelo se například na téma demokracie, o volebních povinnostech, o myšlenkách Masaryka apod.

Významným spolkem byl místní sbor dobrovolných hasičů, který společně místní skupinou republikánského dorostu pořádal hraní divadelních her.

Uvedené spolky se kromě divadelní činnosti také podílely na pořádání přednášek a různých kulturních večírků. Programem těchto akcí bylo čtení referátů, přednesy básní (od Nerudy, Čelakovského) či zpívání národních písní, zakončeno taneční zábavou.

Divadla byla nacvičována pod vedením místního správce školy. Každoročně bylo nacvičeno jedno představení, jednalo se především o veselohry a hry pro děti. Výtěžek z představení si ponechával hasičský sbor pro svoji další činnost. Hrál se v místní hospůdce, kde bylo k tomu účelu postaveno dřevěné jeviště. V roce 1939 bylo toto jeviště zbořeno a postaven nový sál, který se využíval k hraní divadel a k tanečním zábavám.

Obecní knihovna

V zimním čase si lidé půjčovali knihy z obecní knihovny (např. v roce 1929 si knihy půjčovalo 37 osob). Četly se zejména romány a různé kalendáře. V obci se také odebíraly noviny a časopisy. Z deníků např. Lidový deník, Národní politika, z týdeníků Hlasy od Cidliny, Pražský ilustrovaný zpravodaj, Venkovan aj. Knihovna měla jediný příjem, a to příspěvek od obce.

T. G. Masaryk

Každoročně pořádali občané veřejné oslavy narození prezidenta T. G. Masaryka. V roce 1927 se konala ve škole, organizována správou školy. 10. března 1929 místní správce školy přednášel o T. G. Masarykovi jako obhájci pravdy. Dne 12. června 1929 v rámci návštěvy severovýchodních Čech projel obcí automobil s T. G. Masarykem. Mávajícím dětem pan prezident kynul rukou. Dne 7. března 1930 dovršil prezident republiky 80. narozenin. K této příležitosti členové místní osvětové komise, obecního zastupitelstva, sboru dobrovolných

hasičů, místního sdružení republikánského dorostu a správy místní školy zorganizovali v hostinci oslavu. Dne 6. března 1932 byla v místní škole uspořádána besídka na oslavu 82. narozenin pana prezidenta. Konala se za účasti školní rady, obecního zastupitelstva a občanů obce. Dne 6. března 1935 byla zapálena hranice na počest 85. narozenin T. G. Masaryka, kdy byl přečten manifest hasičstva a zazpívána hymna. Oslavy se zúčastnilo 70 občanů. Na počest narození TGM byla vatra zapálena i v roce 1936.

Dne 14. září 1937 T. G. Masaryk zemřel. Na škole a na obecním úřadě byly vyvěšeny černé smuteční prapory. Lidé tvořili hloučky kolem radiových aparátů a poslouchali smuteční hudbu a proslovy o životě a práci milovaného pana prezidenta. Dne 20. září 1937 v předvečer pohřbu byla ve vsi zapálena poslední Masarykova vatra.

Následující roky občané uctívali památku zemřelého prezidenta. Vatra byla zapálena 7. března 1938,

Antonín Švehla

Dne 25. května 1933 uspořádala místní skupina republikánského dorostu oslavu k příležitosti 60. narozenin Antonína Švehly, zakladatele republikánské strany. Za jeho zásluhy o venkovský lid v době první světové války byla před hřbitovem zasazena Švehlova lípa.

Zemědělská krize

V roce 1930 začaly klesat ceny zemědělských plodin a zároveň živočišných produktů. Ceny hnojiv a hospodářských strojů však neklesly. Venkov trpěl nedostatkem peněz a pomalu se zadlužoval. Podobná krize nastala i v průmyslu. Průmyslníci nemohli nalézt pro své zboží odbytu, výroba v mnoha továrnách byla zastavena a dělnictvo propouštěno, zvyšovala se nezaměstnanost. Tato krize se nastala v celém světě. Na živobytí se v této době lidé snažili různými způsoby přivydělávat, např. sušením léčivých bylin, výrobou kartáčů nebo výrobou bačkor.

Elektrizace obce

Dne 1. června 1933 bylo započato s elektrizací obce, a to v místní v myslivně. K tomuto účelu byla v obci zřízena tříčlenná elektrizační komise, která měla dohlížet nad postupem prací. Dne 3. prosince 1933 se obecní zastupitelstvo usneslo zavést v obci tři lampy veřejného osvětlení, v osadě Opatov jednu lampu. Dne 29. prosince 1933 bylo poprvé v obci rozsvíceno elektrické světlo a spuštěny motory. V roce 1939 obdržela obec dotaci ze státní pokladny na elektrizaci ve výši 36 000 K.

Mobilizace

Při částečné mobilizaci 14. září 1938 odešlo ze vsi sedm vojáků, při všeobecné mobilizaci dne 23. září odešli čtyři vojáci. Toho dne si po rozhlasovém vyhlášení každý připravil své věci a čekalo se na mobilizační vyhlášky.

Život v obci během 2. světové války

Od října 1939 byly zavedeny potravinové lístky. Bylo povoleno např. 40 dkg cukru na osobu na týden, 7 dkg sádla, 7 dkg másla, 7 dkg umělého tuku a 15 dkg masa mohla dostat dospělá osoba. Lístky se dostávaly také na mýdlo na praní a na oděvy.

14. srpna 1939 přišla vyhláška k odevzdání zbraní a zároveň o trestech za sabotáž. Zároveň bylo nařízeno vyvěsit v obecních budovách vlajky říšské a protektorátní. Dalším nařízením bylo zatemňování oken, což četnictvo kontrolovalo a nedodržení pokutovalo. Pořádání zábav bylo zakázáno. Hrála se jen ochotnická divadla, často operety. V roce 1940 bylo nařízeno odevzdávat vejce, z každé nosnice 60 vajec. Obcím byly vyměřeny kontingenty obilí. Později museli zemědělci kromě obilí odevzdávat i brambory, maso a mléko. Dne 6. prosince 1940 byly vyšroubovány žárovky z veřejného osvětlení. Ceny všech produktů na černém trhu stouply, obchod fungoval většinou jako výměnný. Přílivem německých peněz se znehodnotila česká koruna. Kvůli evidenci obyvatel bylo zavedeno při změně bydliště nebo rodinných poměrů povinné hlášení osob starších 15 let na zelených lístcích. Od atentátu na R. Heydricha v roce 1942 nebylo ve vsi klidu. Občané v touze po penězích vstoupili do Českého svazu pro spolupráci s Němci. Obec musela pořádat sbírku určenou pro německý Červený kříž. Po atentátu na říšského protektora četníci ve vsi prohledali všechna stavení a dali lidem podepsat prohlášení, že neznají věci nalezené po atentátu a nepřečovávají policejně nehlášené osoby. Následovalo vyhlášení stanného práva. Každý občan musel mít u sebe policejní přihlášky a občanské legitimace. Na návsi u božích muk od roku 1833 stála zvonice s bronzovým 15 kg vážícím zvonkem, na který se každý den ráno, v poledne a večer zvonilo. V březnu roku 1942 musel být sejmut a poslán na válečné účely.

Ke konci války se v obci objevili uprchlí zajatci z Anglie. Ukrývali se v lese, místní občané jim poskytli stravu a ošacení. Podle zápisu kroniky se o této události psalo dne

30. dubna 1965 v novinách Nové Hradecko. Redaktor deníku o pobytu Angličanů v okolí Kobylice podal zprávu do anglických novin „Life“. Matka jednoho ze zajatců poslala v srpnu 1965 dopis s poděkováním za záchranu svého syna.

Život v obci za socialismu

Prezidentem republiky se v roce 1953 stal Antonín Zápotocký. V tom samém roce byla vládou schválena měna peněz v poměru 1:5, například za 300 Kčs lidé obdrželi pouze 60 Kčs. S provedením měnové reformy byl v Československu v květnu 1953 zrušen přidělový systém zavedený za druhé světové války v Protektorátu Čechy a Morava od října 1939 výdejem potravinových lístků a od prosince 1939 poukázek na textil a obuv.⁵⁷

V roce 1953 byly zestátněny lesy včetně hájenky, původně majetek řádů Benediktinů z Broumova. V roce 1955 bylo v místním lese postaveno přírodní divadlo, kde se pravidelně hrály divadelní hry. Kromě místních ochotníků sem jezdil hrát například divadelní soubor Jirásek z Nového Bydžova nebo Oblastní divadlo z Hradce Králové. Pro organizování kulturních záležitostí byla v roce 1955 zřízena Osvětová beseda, která pořádala divadelní představení a zábavy. Pravidelně se v obci v zimním období pořádal hasičský ples (později zvaný ples požárníků), v červenci poutňová zábava a v září posvícenská zábava (také zvaná jako zlatá nebo sousedská). Dne 13. listopadu 1957 zemřel prezident republiky Antonín Zápotocký, poté byl vyhlášen státní smutek. Dne 19. listopadu 1957 byl novým prezidentem zvolen Antonín Novotný. V tomto roce byl v obci zprovozněn místní rozhlas, což přineslo značný pokrok pro zdejší obyvatelstvo. Od srpna 1958 do obce začala jezdit třikrát v týdnu pojízdná prodejna s prodejem potravin. V roce 1959 byla započata stavba místního vodovodu, instalovaly se skleněné vodovodní trubky.

Sloučení obcí

V roce 1964 došlo ke sloučení obcí Kobylice, Zdechovice a Prasek. Společný Místní národní výbor (MNV) měl sídlo v Prasku. První volby do sloučeného MNV se konaly 14. června 1964.

Jednotné zemědělské družstvo (JZD)

Se zakládání družstev na Novobydžovsku bylo započato již v roce 1949. V obcích, kde se nacházely velkostatky, vznikla družstva menšinová. Po smrti Klementa Gottwalda v roce 1953 část družstevníků z družstva vystoupila a vrátila se k soukromému hospodaření.

⁵⁷ ŠTĚPEK, Jirí, Přídělové doklady z období tzv. Protektorátu, 2010

K masovému zakládání jednotných zemědělských družstev v bývalém novobydžovském okrese docházelo až v roce 1957.

V obci Kobylice bylo JZD založeno v říjnu 1957, kdy se konala ustavující schůze. Vstoupili do něj všichni místní zemědělci, celkový počet členů činil 162. Družstvo vlastnilo 224 ha, z toho 178 ha orné půdy. Majetkem družstva bylo 37 koní a 210 kusů skotu.⁵⁸ V roce 1958 byl v obci postaven kravín a drůbežárna, na stavbě se brigádně podílel i svaz mládeže.

V šedesátých letech začalo docházet ke slučováním malých JZD ve větší celky. V roce 1962 došlo ke sloučení zemědělských družstev Kobylice, Zdechovice a Prasek, nové družstvo neslo název JZD Vesmír Prasek. Družstvo často organizovalo místním družstevníkům výlety a zájezdy do divadel. V roce 1976 bylo družstvo se sídlem v Prasku sloučeno s družstvem Králíky a vzniklo nové JZD zvané Rudá hvězda Králíky.

Většina obyvatel obce Kobylice byla v družstvu zaměstnána, v rostlinné i v živočišné výrobě. Každý rok družstvo organizovalo výroční schůze vždy ukončené taneční zábavou.

Brigádnické činnosti, akce „Z“

V dobách minulého režimu bylo samozřejmostí, že se občané aktivně zapojovali do brigádnických činností a různých aktivit. Každá organizace si stanovovala počet brigádnických hodin využitých ke zvelebování obce. Lidé se ve svém volném čase účastnili pravidelného úklidu veřejného prostranství, hřbitova, pomáhali při sklizních řepy nebo při stavebních činnostech, organizoval se sběr starého železa. V akci „Z“ byla v roce 1973 postavena místní prodejna. Brigádnickou činností byla v roce 1975 zbudována i autobusová čekárna. Při stavbě silnice vedoucí obcí občané pomáhali pokládáním obrubníků a budováním vjezdů k rodinným domům.

Společenský život v obci za socialismu

V sedmdesátých letech minulého století začalo v obci působit několik organizací, které se staraly o společenský život. Kulturní život byl značně omezený. Začátkem každého roku pořádali sportovci, hasiči, svaz žen společně s červeným křížem a myslivci výroční schůze, tzv. „výročky“ spojené se zábavou při poslechu hudby a tancem. V roce 1973 bylo poprvé v historii obce provedeno vítání občánků. 8. března se slavilo MDŽ spojené s taneční zábavou, ženám byly předávány karafiáty a bonboniéry. 1. května se obec zapojovala do

⁵⁸ VITVERA, Bohumil. Zemědělské družstvo Králíky, Historický pohled na vývoj zemědělské výroby v oblasti zemědělského družstva v Králíkách, 1992, str. 51-55

oslav svátku pracujících a 9. května se oslavovalo výročí ukončení druhé světové války spojené s pořádáním lampionového průvodu. Zpestřením kulturního života v obci byly akce pořádané organizací Spartak Kobylice. Kromě sportovní činnosti se jeho členové začátkem sedmdesátých let zasloužili o obnovu přírodního divadla. V rámci brigád bylo divadlo opraveno a následně často využíváno k pořádání kulturních představení. Hrála se zde divadla, byly pořádány koncerty populárních zpěváků a skupin. Oblíbenou akcí organizovanou sportovci se staly odpolední čaje pořádané každou nedělí od podzimu do dubna.

Společenské změny po roce 1989

Společenské změny započaté v listopadu 1989 začaly pozvolna pronikat do dění obce. V roce 1990 se uskutečnily demokratické volby do zastupitelstev obcí. Občané Kobylic volili ještě do obecního zastupitelstva obce Prasek.

Obnovení samosprávy obce

V roce 1992 byla obnovena samospráva obce Kobylice. Na žádost občanů z Kobylic a Zdechovic došlo 1. ledna 1992 k odtržení těchto obcí od Prasku. Po mnoha jednáních se mezi jednotlivé právní subjekty rozdělil majetek a finanční prostředky. Obec Kobylice se tak opět stala samostatnou obcí s vlastní samosprávou. V únoru 1992 se uskutečnily mimořádné volby do obecního zastupitelstva, volilo se devítičlenné zastupitelstvo.⁵⁹ Na ustavujícím zasedání obecního zastupitelstva dne 4. března 1992 byl starostou obce zvolen pan Bedřich Klimt. Byly také stanoveny revizní, finanční a stavební komise, každá z nich měla svého předsedu a další dva členy. Řádné volby do obecního zastupitelstva se konaly v listopadu 1994, kdy bylo zvoleno sedmičlenné zastupitelstvo.

Transformace zemědělství

Dominantní zemědělství prošlo transformací. V zemědělském družstvu Králíky byla do té doby zaměstnána většina obyvatel z Kobylic. Původní jednotné zemědělské družstvo se přejmenovalo na zemědělské družstvo, v roce 1992 však bylo zrušeno. Nově vzniklo Rolnické družstvo.

⁵⁹ MIKULKA, Miloslav; PAVLÍK, Jiří a POKORNÝ, Radek. Prasek v proměnách času. Obec Prasek, 2020, str. 82

Restituce

Po listopadu 1989 vyvstala nutnost navrácení zemědělského a lesnického majetku, který byl občanům po roce 1948 zabaven. Po přijetí zákona o půdě v roce 1991 se restituce zemědělského a lesního majetku staly náplní činností pozemkových úřadů.

Občanům Kobylice byl majetek postupně navrácen. Majitelé navrácené půdy však na svých pozemcích nezačali znovu hospodařit, pole ve většině případech pronajímají zemědělské společnosti Rolnická a.s. Králíky, která je obhospodařuje.

Místní škola

Podle kroniky stavba místní školy byla zahájena na jaře roku 1890, zkolaudována v červenci 1891 a dne 1. října 1891 se zde začalo vyučovat. Jednalo se o jednotřídní obecnou školu smíšenou, kterou navštěvovali chlapci i dívky. Podle platného říšského školního zákona byla pro venkovské školy stanovena povinná školní docházka pro děti od šesti do čtrnácti let. Obecná škola se zřizovala tam, kde bylo v okruhu čtyř kilometrů alespoň čtyřicet dětí školou povinných.

V roce 1929 navštěvovalo místní školu 28 žáků, v roce 1931 30 žáků, v roce 1934 32 žáků, v roce 1935 a 1936 30 žáků. V roce 1934 bylo ve škole poprvé rozsvíceno elektrické světlo.

Za první republiky se ve škole se pořádaly různé kulturní akce, přednášky a besídky. Žáci hráli i divadelní hry. Besídky se ve škole pořádaly pravidelně v březnu na počest narození prezidenta T. G. Masaryka, 28. října na oslavu vzniku republiky a v období adventu. Při besídkách žáci vybírali peníze, které používali na placení školních výletů.

Po roce 1948 došlo k vytvoření jednotné soustavy státních škol. Na venkově zůstaly zachovány národní školy. V komunistické éře měla škola připravovat žáky především na praktický život, v duchu komunistické ideologie.

Od 1. září 1954 bylo znovu zahájeno vyučování v obecní škole. Školní děti se zapojovaly do společenských akcí, hrály divadlo a vystupovaly na různých obecních slavnostech, při oslavách MDŽ nebo na den dětí.

Vzhledem k tomu, že na venkově docházelo ke snižování počtu obyvatel a k úbytku dětí, některé venkovské školy se musely zavřít. Z uvedeného důvodu byla 1. září 1959 uzavřena i Národní škola Kobylice. Žáci museli přejít do školy do Prasku.⁶⁰

4.1.3 Vybavení obce

Obec je vlastníkem několika budov. Je to budova Obecního úřadu, Obecní dům, prodejna potravin, drogerie a drobného průmyslového zboží. Prodejna je v majetku obce od roku 1993, kdy ji za přispění okresního úřadu odkoupila od spotřebního družstva Konzum. Od té doby ji obec pronajímá. Je zde zajištěn každodenní provoz. Majetkem obce je i kompletní vybavení prodejny. Kvůli zachování provozu obec hradí veškerou údržbu prodejny a jejího zařízení a spotřebu energií. Chod prodejny je částečně dotačně podporován Královéhradeckým krajem.

V obci se nachází fotbalové hřiště a kabiny, které využívá spolek FC Spartak Kobylice. Uprostřed obce stojí Obecní dům, což je budova postavená v roce 1891, která až do 60. let 20. století sloužila jako obecní škola. V letech 2018-2019 byla budova z vlastních finančních prostředků a díky zapojení občanů formou brigád kompletně zrekonstruována. Nyní slouží jako centrum volnočasových aktivit, zajišťuje zázemí kulturních a sociálních aktivit v obci. O letních prázdninách je zde zajišťováno zázemí pro konání příměstských táborů. V prosinci 2022 zde bylo uspořádáno i setkání starostů členských obcí Dobrovolného svazku obcí POCIDLINSKO.

Místním dětem a mládeži je určeno dětské a workoutové hřiště umístěné v centru obce, které bylo zbudováno v roce 2018 částečně také z dotačních prostředků Ministerstva pro místní rozvoj.

Podél hlavní silnice i v centru obce byly v roce 2020 obnoveny a nově postaveny chodníky, z části financovány z dotací z IROP.

Na konci obce při silnici vedoucí z Nového Bydžova do Nechanic se po pravé straně nachází místní hřbitov s kaplí. Hřbitov je obdélníkového tvaru, obehnaný cihlovou zdí. Před vchodem je umístěn památník padlých v první světové válce s vyrytými jmény válečných obětí. Podle obecní kroniky kaple dříve sloužila při pohřbech a o posvíceních, kdy se tu

⁶⁰ MIKULKA, Miloslav; PAVLÍK, Jiří a POKORNÝ, Radek. Prasek v proměnách času. Obec Prasek, 2020, str. 106

pravidelně konala rekviem za zemřelé občany. K dalším sakrálním stavbám nacházejících se na návsi patří boží muka a před nimi stojící zvonička.

Obec vlastní vodovod i kanalizaci. Likvidace odpadních vod je prováděna přírodním způsobem revitalizací bývalého rybníka, ve kterém se odpadní vody dočišťují. Do nádrže jsou přiváděny odpadní vody předčištěné v septicích.

Obec je vlastníkem vodárny, zdroj podzemní vody se nachází v nedalekých Starých Nechanicích. Obec tak zajišťuje zásobování svých obyvatel kvalitní pitnou vodou. Vzhledem k tomu, že vodárenské zařízení postupem času chátralo, obec se rozhodla celý objekt zmodernizovat. Stavba byla financována kompletně z dotačních prostředků, částečně Královéhradeckým krajem a částečně z SFŽP. Koncem roku 2021 byly stavební práce dokončeny a nové vodárenské zařízení uvedeno do provozu.⁶¹

4.1.4 Demografický vývoj

Počet obyvatel obce od roku 1921 za každých deset let, kdy probíhalo sčítání lidu, je uveden v tabulce č. 2, graficky znázorněno v grafu č. 1. Dlouhodobý pokles počtu obyvatel i počtu domů je zaznamenán už od roku 1921. Historického minima dosáhla obec při sčítání v roce 1970, kdy počet obyvatel činil pouhých 141 a v roce 1980, kdy bylo napočítáno jen 40 domů. Od 80. let 20. století počet obyvatel i počet domů stoupá. K výraznému nárůstu počtu obyvatel došlo za posledních dvacet let.

Od roku 2002 začala v obci výstavba dvaceti nových rodinných domů. Do obce se v té době přistěhovaly především mladé rodiny s malými dětmi a v obci se trvale usadily. V roce 2021 činil počet obyvatel 263 a byl téměř shodný jako v roce 1921, tedy před sto lety.

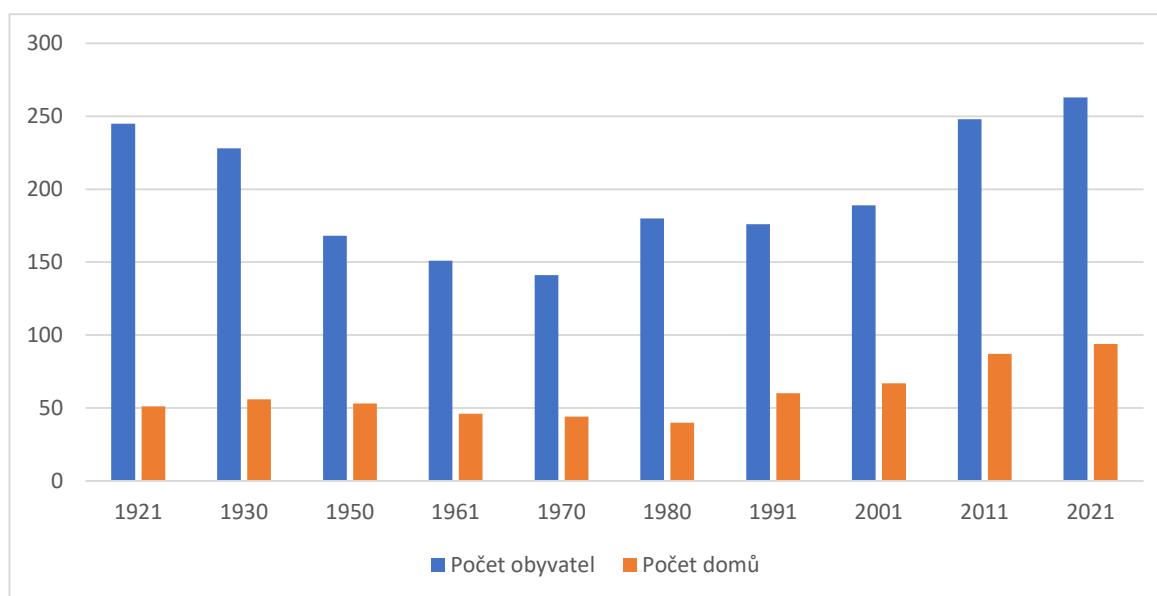
⁶¹ Obec Kobylice [online]. [cit. 2023-09-22]. Dostupné z: <https://www.kobylice.cz>

Tabulka 2 Počet obyvatel a počet domů v letech 1921-2021

rok	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011	2021
Počet obyvatel	245	228	168	151	141	180	176	189	248	263
Počet domů	51	56	53	46	44	40	60	67	87	94

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-a-domu-podle-vysledku-scitani>

Graf 1 Počet obyvatel a počet domů v letech 1921-2021

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-a-domu-podle-vysledku-scitani>

Demografické složení

Složení obyvatel podle věkových skupin je znázorněno v tabulce č. 3. Podle uvedených údajů z roku 2021 průměrný věk v obci Kobylice je 38,1 let. Je nižší s porovnáním s průměrným věkem v rámci České republiky, který činí 42,7 let a v rámci území Královéhradeckého kraje, kde dosahuje 43,6 let.

Tabulka 3 Složení obyvatel podle věkových skupin v roce 2021

Území	Počet obyvatel celkem	Věk 0-14 let	Věk 15-64 let	Věk 65+	Průměrný věk
Česká republika	10 524 167	1 691 760	6 684 359	2 148 048	42,7
Královéhradecký kraj	538 303	84 677	333 200	120 426	43,6
Kobylice	263	60	168	35	38,1

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

https://www.czso.cz/csu/xh/vekove_slozeni_obyvatel_v_obcich

Zaměstnanost v obci

Počet uchazečů o zaměstnání je vyjádřen v tabulce č. 4 Nezaměstnanost v obci. Podle dat ČSÚ k 31.12.2022 byl počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání 7 (jedná se o počet uchazečů věkové skupiny 15-64 let, evidované nezaměstnané, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání). Podíl nezaměstnaných osob (jedná se o podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věkové skupině 15-64 let ze všech obyvatel stelného věku) činil v obci 3,96 %, je vyšší s porovnáním celé České republiky (3,72 %) a Královéhradeckého kraje (3,10 %).

V obci prakticky není možnost najít zaměstnání. Před rokem 1989 a ještě v devadesátých letech většina místních občanů pracovala v Zemědělském družstvu Králíky, v rostlinné či živočišné výrobě. Po transformaci družstva byli lidé donuceni najít si zaměstnání v jiných podnicích. Přímou v obci se žádný výrobní závod nenachází, není tedy možnost se zde pracovně uplatnit. Z tohoto důvodu občané za prací dojíždí do měst, do Nového Bydžova, především do Hradce Králové.

Pracovní uplatnění v obci našli pouze drobní řemeslníci, a to truhlář, automechanik a zámečnick, kteří zde mají své provozovny, ale další osoby nezaměstnávají.

Tabulka 4 Nezaměstnanost v obci k 31.12.2022

Území	Počet uchazečů o zaměstnání-dosažitelní	Podíl nezaměstnaných osob (v %)
Česká republika	271 803	3,72
Královéhradecký kraj	11 569	3,10
Kobylice	7	3,96

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

<https://vdb.czso.cz/>

4.1.5 Obec v současnosti

Samospráva obce

Obec Kobylice vznikla podle zákona 128/2000 Sb. Jedná se o základní územní samosprávné společenství občanů, veřejnoprávní korporací. V právních vztazích vystupuje pod svým jménem. Podle rozsahu přeneseného výkonu státní správy je to obec se základním rozsahem přenesené působnosti. Náleží do správního obvodu obce s rozšířenou působností Nový Bydžov, kde je státní správa v přenesené působnosti pro daný správní obvod vykonávána. Mezi orgány územní samosprávy obce Kobylice patří zastupitelstvo, starosta, obecní úřad a výbory zastupitelstva obce.

Ve volbách do zastupitelstev obcí konaných na podzim roku 2022 bylo v obci Kobylice zvoleno sedmičlenné zastupitelstvo, všichni členové jsou ve své funkci neuvolnění. Na ustavujícím zasedání byl starostou obce zvolen MgA. Kamil Husar, učitel působící na ZŠ Prasek a místostarostou Ing. Filip Marek, pracující jako OSVČ.⁶²

Zastupitelstvo obce si zvolilo kontrolní, finanční a sociální výbor. Výbory jsou tříčlenné, předseda každého výboru je volen z členů zastupitelstva. Obecní zastupitelstvo se schází zpravidla každý měsíc. Zasedání svolává starosta obce, který také navrhuje a zveřejňuje program jednání. Každé zasedání je veřejné a probíhá dle jednacího řádu. Zastupitelé projednávají jednotlivé body programu a přijímají usnesení. Z jednání je následně vytvořen zápis s uvedením přijatých usnesení a se záznamem hlasování. Záписы jsou podepsány starostou a místostarostou obce a ověřovateli zápisu. Kontrolní a finanční

⁶² Obec Kobylice [online]. [cit. 2023-09-22]. Dostupné z: <https://www.kobylice.cz>

výbory se schází zpravidla dvakrát ročně. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva, finanční výbor má na starosti kontrolu hospodaření obce. Zápisy z kontrol výbory předávají k projednání zastupitelstvu obce. Sociální výbor zajišťuje předávání darů jubilantům obce, organizuje vítání občánků a každoroční zájezd pro seniory obce.

Hospodaření obce

Kontrolu hospodaření obce Kobylice provádí Krajský úřad Královéhradeckého kraje, ekonomický odbor, oddělení kontroly obcí a analýz. Kontrola je prováděna podle zákona č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územně samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Dle zveřejněných Zpráv z kontrol, které jsou součástí Závěrečného účtu obce Kobylice a jsou zveřejněny na stránkách obce, při přezkoumání hospodaření obce Kobylice nebyly zjištěny chyby a nedostatky.

Rozpočet obce

Obec hospodaří dle schváleného rozpočtu. Návrh rozpočtu obec zveřejňuje na svých internetových stránkách a na úřední desce po dobu patnácti dnů před jeho projednáním na zastupitelstvu obce. Schválený rozpočet obec má za povinnost zveřejnit do třiceti dnů od jeho schválení. Schválené rozpočty obce za roky 2021-2023 jsou zobrazeny v tabulce č. 5.

Rozpočty na roky 2021 a 2022 byly schválené jako vyrovnané. Schválený rozpočet na rok 2023 je schodkový, schodek je vyrovnán financováním-přebytkem hospodaření minulých let.

Daňové příjmy obce jsou tvořeny příjmy ze sdílených daní, příjmy z místních a správních poplatků. Obec získává sdílené daně z příjmů fyzických a právnických osob, z přidané hodnoty, ze spotřebních daní, z majetkových daní a ze sdílených daní a poplatků. Dalšími daňovými příjmy jsou příjmy z místních poplatků (poplatek za svoz komunálního odpadu a poplatek ze psů) a ze správních poplatků (např. výpisy z Czech Pointu). Významným nedaňovým příjmem je příjem za vodné a stočné.

Tabulka 5 Rozpočty v letech 2021-2023

Třída	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
1-daňové příjmy	3 538 812	3 840 409	4 525 452
2-nedaňové příjmy	539 000	569 000	578 000
3-kapitálové příjmy	0	0	0
4-přijaté transfery	3 872 188	1 090 591	5 646 548
PŘÍJMY CELKEM	7 950 000	5 500 000	10 750 000
5-běžné výdaje	2 620 000	2 820 000	3 130 000
6-kapitálové výdaje	5 330 000	2 680 000	8 450 000
VÝDAJE CELKEM	7 950 000	5 500 000	11 580 000
Financování	-	-	830 000

Zdroj: <https://www.kobylice.cz/rozpocet-rozpocetovy-vyhled-rozpocetova-opatreni/>

Rekonstrukce budovy obecního úřadu

Důležitým objektem obce je budova obecního úřadu. Vzhledem k tomu, že se jedná o budovu postavenou v 70. letech minulého století, její stav vyžadoval značnou obnovu. To se podařilo během uplynulého roku. Práce na rekonstrukci a přístavbě budovy byly započaty 1. srpna 2022 a skončily 31. července 2023.

Původní prostory kanceláře obecního úřadu v přízemí budovy jsou rozšířeny o zasedací místnost úřadu v podkroví, která bude sloužit i potřebám několika spolků působících v obci. Pro přístup do podkroví je dostavěno schodiště. V rámci rekonstrukce byla provedena nová střecha, vyměněná otopná soustava včetně pořízení nového kotle a otopných těles, vyměněná elektroinstalace a provedeny nové rozvody vody.

Náklady celé akce byly vyčísleny na 8 600 551 Kč. Od Ministerstva pro místní rozvoj obec na tuto akci obdržela dotaci ve výši 5 571 548 Kč. Zbylou část ve výši 3 029 003 Kč obec uhradila z vlastních zdrojů.⁶³

⁶³ Obec Kobylice [online]. [cit. 2023-09-22]. Dostupné z: <https://www.kobylice.cz>

Společenský život obce

Na organizaci zdejšího společenského života se podílí několik spolků působících v obci. Jejich činnost pravidelně podporuje vedení obce. Spolky každý rok od obce dostávají finanční příspěvky. Obec také přispívá nákupem hmotných darů, například při zajišťování tomboly na plesy, odměn pro děti na soutěžích či na vánoční nadílku.

Ženy obce

Členkami tohoto spolku jsou téměř všechny maminky obce, zapojují se i mladší babičky. V obci pořádají mnoho tradičních akcí. Finance na tyto akce jsou částečně hrazeny z dobrovolného vstupného a částečně od sponzorů.

Pravidelně pořádají tyto akce:

- karneval pro děti
- pálení čarodějnic
- pouť
- dětský den
- stanování
- drakiáda
- dýňování
- rozsvícení vánočního stromku
- vánoční nadílka

Zlatá budoucnost

Tento spolek je v činnosti od roku 1994. Už od založení se jeho členové pravidelně jednou za měsíc scházeli v místním hostinci na schůzi a podmínkou účasti byl společenský oděv (kdo nepřišel v obleku, platil pokutu 50 Kč). Spolek organizuje každoročně Jiříkojaroslavskou zábavu, nohejbalový pouťový turnaj a vánoční turnaj v karetní hře v prši.

SDH Kobylice

Hasiči v obci působí více než sto let. Podle zápisů obecní kroniky se už za první republiky aktivně podíleli na kulturním životě obce, například pořádáním divadelních představení.

V současné době se jeho členové pravidelně zúčastňují okrskových hasičských soutěží. Hasiči také pomáhají při organizování různých akcí. Zajišťují revizi a úklid ohniště při akci „pálení čarodějnic“. Organizují závod na jízdách kolech na dětském dnu. Podílejí se na zajišťování občerstvení na pouťových akcích. Důležitá byla jejich pomoc při likvidování následků bleskové povodně v červenci 2021 vyčerpáváním sklepů několika rodinných domů.

Myslivecký spolek Kobylice

Jedná se o organizaci s dlouholetou historií. V souladu se schváleným plánem mysliveckého hospodaření zajišťuje výkon práva myslivosti v najaté honitbě. Jménem spolku jedná předseda, myslivecký hospodář a finanční hospodář.

Spolek má 17 členů a hospodářů na 601 ha pozemků. Z toho 380 ha zabírá les, 38 ha tvoří rybníky a jim přilehlé louky. Zbytek 183 ha je pole. Honitbu má spolek pronajatou od Městských lesů Nový Bydžov a Lesů České republiky. V honitbě loví hlavně zvěř srnčí, dančí, prase divoké. Z drobné zvěře zajíce, bažanty a kachny divoké. Z predátorů se zde vyskytuje liška, kuna lesní a skalní, psík mývalovitý a tchoř tmavý. Z dravců je to káně, jestřáb a krahujec. Myslivci zabezpečují rozvoz krmení pro zvěř v zimním období.

Členové spolku každý rok organizují střelecké soutěže na pouťových slavnostech, ve střelbě soutěží děti i dospělí.

FC Spartak Kobylice

Fotbalový klub vznikl v roce 1971. V době vzniku nesl název Spartak Kobylice. Jedná se o největší organizaci v obci. Sdružuje několik fotbalových týmů, jehož členy jsou nejen dospělí muži, ale i malé děti a mládež.

V současné době má 46 aktivních členů. Spolek zastupuje a za spolek jedná jeho předseda. Má zřízenou tříčlennou kontrolní komisi, nejvyšším orgánem je valná hromada.

Sjezd rodáků a přátel obce Kobylice a osady Opatov

Obec Kobylice pravidelně každých pět let pořádá sjezd rodáků, poprvé to bylo v roce 1966. Poslední sjezd se konal v červenci 2021 a byl v pořadí již desátým sjezdem. Je vždy uspořádán pestrý program, který svým proslovem zahajuje starosta obce. Následuje posezení na návsi za poslechu lidové hudby. Program je zpestřen například možností projížďky

kočárem s koňským spřežením, shlédnutím výstavy fotografií nebo prohlídkou opravené hřbitovní kaple. Součástí programu v roce 2021 bylo divadelní představení „Ve víně je pravda“ sehrané Divadelním spolkem Obědovice. Pro děti se zajišťuje půjčení skákacího hradu, kolotoče, houpaček a střelnice. Pozvánky na tuto akci jsou vždy rozesílány všem bývalým i nynějším obyvatelům a přátelům obce.

Příměstské tábory

Obec Kobylice se podílí na organizování příměstských komunitních táborů pořádaných Společnou CIDLINOÚ, z. s. Tábory se každoročně pořádají o letních prázdninách, jeden týden v červenci a jeden v srpnu. Přihlašují se na ně děti ve věku od 5 do 15 let. Obec zajišťuje potřebné zázemí pro pobyt dětí, což jsou prostory obecního domu včetně venkovního hřiště. Vedení obce také provoz tábora podporuje např. zajištěním materiálu na tvoření či nákupem odměn pro děti. V daném týdnu tábor probíhá od pondělí do pátku od 8. do 16. hodin. Pro děti je zajištěn pestrý program, různé soutěže a výlety. O letošních prázdninách byl program zpestřený aktivitami se seniory, čímž byla daná příležitost rozvíjet vztahy se staršími dospělými a podpořit porozumění napříč generacemi. Děti pod vedením zkušených babiček připravovaly nepečené dezerty, společně si vyprávěly a plnohodnotně tak strávily prázdninový čas.

4.2 Vlastní výzkum

4.2.1 Metodika výzkumu

Cílem sociologického výzkumu bylo zjištění informací o současném společenském a kulturním životě a v obci, o aktivitách místních spolků a o činnostech vedoucích k zachování venkovských tradic. Dalším cílem výzkumného šetření je porovnat společenský život v minulosti se současností.

Výzkum byl proveden kvalitativní metodou, kdy na začátku výzkumu výzkumník vybírá dané téma a stanoví základní výzkumné otázky. V průběhu výzkumu je možno otázky doplňovat či modifikovat, proto je možné kvalitativní výzkum považovat za pružný typ výzkumu. Náplní výzkumníka je vyhledávání a analyzování informací přispívajících k osvětlení výzkumných otázek. Výzkumník pracuje přímo v terénu, při této činnosti se seznamuje s novými lidmi. Sběr dat i jejich analýza probíhá v delším časovém období.

Zpráva z kvalitativního výzkumu zahrnuje podrobný popis místa zkoumání a rozsáhlé citace a poznámky z rozhovorů. Svoje závěry výzkumník často probírá s účastníky výzkumu, jejich názory přidává do výsledné zprávy.⁶⁴

Zvolenou metodou sběru dat kvalitativního výzkumu byly rozhovory s vybranými občany obce. Rozhovory se týkaly témat souvisejících s obnovou obce ve smyslu obnovy společenského a kulturního života v obci. Zjišťován byl zejména vztah občanů k dané obci. Výstupem rozhovorů jsou zapsané poznámky, získaná data byla analyzována a interpretována. Závěrem byly vytvořeny návrhy na zlepšení sociálního a kulturního života, které mohou přispět k obnově obce.

4.2.2 Rozhovory

Vlastní výzkum byl proveden kvalitativní metodou, formou rozhovorů. Tato technika byla zvolena z důvodu poznání historie obce a současného života místních občanů. Část historie sice bylo možné vyzkoumat v kronikách obce, ale určité etapy zaznamenány nejsou. Rozhovory byly uskutečněny mezi dvěma osobami, mezi autorkou práce (tazatel) a občanem obce (respondent). Šlo o osobní setkání „tváří v tvář“, kdy tazatelka měla dopředu připravené otázky, které v průběhu rozhovoru pokládala respondentovi. Odpovědi na otázky byly následně zapisovány. Získaná data byla analyzována a interpretována.

Rozhovory se týkají tématu obnovy obce. Obnova je zde chápána jako obnova společenského a kulturního života, obnova venkovských tradic, zapojení občanů do společných aktivit. Obnovou kulturního a společenského života dochází k obnově obce. Velký význam pro obec mělo fungování malotřídní školy, a to nejen v z důvodu vzdělávání a výchovy dětí, ale také jako významný prvek v šíření kultury a celkové vzdělanosti v obci.

Rozhovory byly provedeny se zástupci jednotlivých spolků. V obci v současné době aktivně působí spolky FC Spartak Kobylice, MS Kobylice, Zlatá budoucnost a Ženy obce. Každý zástupce spolku se bude vyjadřovat k historii spolku, k jeho současným aktivitám, k zapojení občanů do spolkových činností. Rozhovory s byly uskutečněny na podzim roku 2023.

Další rozhovor byl uskutečněn se starostou obce MgA. Kamilem Husarem a se současnou kronikářkou obce paní Janou Valentovou. Téma rozhovorů bylo zaměřeno na společenský a kulturní život v obci. Stěžejním tématem je činnost místních spolků, zapojení občanů do společenských aktivit, význam uchování místních tradic a možná obnova

⁶⁴ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace, 2005, str. 50-51

malotřídní školy. Do rozhovorů byli zapojeni i pamětníci, z jejichž vyprávění bylo možné zaznamenat informace o životě v obci v minulosti.

První rozhovor se uskutečnil s paní **Janou Valentovou**, dlouholetou členkou zastupitelstva obce a také kronikářkou obce, která se psaní kroniky se ujala v roce 2007.

Na otázku, **jaká témata v kronice obce rozepisuje**, uvedla:

Na psaní kroniky bylo navázáno po téměř třiceti letech, kdy do kroniky nebyly provedeny žádné zápisy. Nyní již šestnáct let zapisuje důležité události obce. Zaznamenává svatby, které se v obci uskutečnily, narození nových občánků a úmrtí občanů. Na několika stranách každý rok shrnuje společenské a kulturní události, co nového se v obci událo, co se podařilo vybudovat. V letech konání komunálních voleb zapisuje jména nově zvolených zastupitelů a nového starosty obce. Nezapomíná na činnost spolků, zaznamenává jejich aktivity a organizování různých událostí v obci. Zapisuje také úspěchy či nezdary sportovců, místních fotbalových družstev.

Paní Valentová v kronice také zaznamenává udržování místních tradic a zvyků. Popisuje, jak se každoročně v obci slaví svátky velikonoční, pálení čarodějnic, pouť a posvícení, stavění májek. V době adventní se na návsi rozsvěcí vánoční stromek, zpívají se koledy, podává se čaj a perníčky. Je to oblíbená akce, které se každoročně účastní téměř celá vesnice. V předvečer 5. prosince prochází obcí čert s Mikulášem a andělem. Zastavují se u domů, kde mají malé děti a za přednesenou básničku nebo zazpívanou písničku je odměňují sladkostmi. Každoročně se také koná vánoční besídka spojená s nadílkou. Tradičně se v obci pořádá několik tanečních zábav. Je to maškarní karneval pro děti a pro dospělé, Jiříkojaroslavská zábava, májová veselice a pouťová zábava. Uvedené akce se těší poměrně velké oblibě. Jen s jejich organizací to podle paní Valentové není ideální. Těch, kteří jsou ochotni nějakým způsobem se zapojit a s přípravou pomoci je čím dál méně, akce organizuje stále stejná hrstka lidí.

Velice přínosný byl rozhovor s nejstarším občanem obce panem **Františkem Pražákem**, který se v obci narodil před více jak devadesáti lety. Pochází z rodu, který se v obci usadil již v 19. století. Už jeho otec pan Čeněk Pražák byl velice činným občanem obce, během svého života působil v několika místních organizacích. Pan František zmínil, že chuť a potřebu neustále dělat něco pro obec zřejmě po svém otci zdědil. Od mlada se zapojoval do různých aktivit, které směřovaly k rozvoji obce. Vzpomínal, jak už od mládí v

obci organizoval brigádnické akce, stále přesvědčoval místní občany, aby se zapojovali do prací zvelebujících obec. Díky jeho vedení se v obci v rámci akcí „Z“ postavila budova nynějšího obecního úřadu spojená s hasičskou zbrojnicí. Pan Pražák také připomněl, jak se v sedmdesátých letech brigádnickými pracemi stavěla v obci prodejna a jaké bylo následné nadšení občanů z vědomí, že se podařilo obchod postavit. Pan Pražák byl během svého života velmi aktivní také v komunální politice. V listopadu roku 1998 se stal starostou obce, ve vedení obce působil až do roku 2010. Při svém vyprávění vzpomněl, jaké úsilí musel jako starosta vynaložit k zajištění výstavby dvaceti rodinných domů v obci, kdy se mu podařilo na tuto akci získat dotaci. Po skončení ve funkci starosty ještě byl další volební období členem kontrolního a finančního výboru obecního zastupitelstva. Jak sám říká, o dění v obci se zajímá stále. Při svých pravidelných pochůzkách se nezapomíná podívat na obecní vývěsku, aby byl stále v obraze dění obce.

Na otázku, **co si myslí vztazích mezi lidmi v obci v současné době**, sdělil:

Dnes už to není takové, jako kdysi. Dříve lidi měli k sobě blíže. Na vesnici se jednotlivé rodiny dobře znaly. V případě potřeby si sousedé vzájemně pomáhali. Dnes je to jiné. Do vesnice přicházejí stále noví občané, které nikdo nezná. Mnoho z nich v obci sice bydlí, mají své domy, ale za prací i za zábavou dojíždí jinam, ve vesnici nejsou prakticky k vidění. Pan Pražák má názor, že je velký rozdíl mezi rodáky a přistěhovalci. Lidé, kteří jsou několika generacemi v obci „zakořeněny“, v obci vyrůstají a celý život zde prožijí, mají ke své rodné vsi vztah, jsou ochotni pro obec a pro ostatní něco udělat a snaží se do dění obce zapojovat. Míjí, že nově přistěhovalí občané hledají hlavně bydlení či pěknou parcelu v klidném prostředí. To sice v obci najdou, ale už je ve většině případů život v obci příliš nezajímá a nejsou ochotni se do společenského života obce začleňovat.

Další rozhovor byl uskutečněn s paní **Jiřinou Tomáškovou**. Kobylice jsou také její rodiště, narodila se zde před sedmdesáti lety. Od mladého věku se v obci zapojovala do dění v obci, především jako členka dřívějšího svazu žen, později spolku ženy obce.

K otázce, **jestli může srovnat kulturní život obce v minulosti a dnes**, uvedla:

Dříve se maminky i babičky pravidelně scházely, vymýšlely a organizovaly různé programy. Ženy také pořádaly vzdělávací přednášky a účastnily se kurzů, například vaření a ručních prací. Pro děti se pořádaly dětské dny, sportovní soutěže, besídky a vánoční nadílky. Bylo zavedené, že se do příprav akcí zapojovaly všechny ženy obce. Nebraly to

jako povinnost, ale rády se scházely. Dneska se akcí dělá málo, lidé nemají čas. Pokud se něco organizuje, tak se jedná o hrstku stále stejných lidí. Zájem a ochota o zapojení ubývá.

Následoval rozhovor s další pamětnicí, kterou je paní **Miloslava Štočková**. Jedná se o rodačku, žije zde více než sedmdesát let. Její vzpomínky byly směřovány k místní škole, kterou paní Štočková začátkem padesátých let navštěvovala.

Na otázku, **jak vzpomíná na léta strávená v místní škole**, odpověděla:

Jednalo se o jednotřídní školu, kterou navštěvovaly děti od první do páté třídy. Vyučovaly se předměty jako čeština, matematika, tělocvik, hudební výchova, kreslení, ale také náboženství. V té době zde vyučovala učitelka Jarmila Seidlová, která k nám přešla ze školy z Prasku. Třída byla vybavena skromně. Žáci seděli v dřevěných lavicích vybavených kalamáři na inkoust, na stěně visela černá tabule, topilo se ve velkých kamnech, u tabule se nacházel učitelský stolek. Učitel měl k dispozici jen několik pomůcek.

Paní Štočková na léta prožitá v místní malotřídní škole vzpomíná velice ráda. Zmiňuje, jak bylo pro děti výhodné, že mohly chodit do školy v místě bydliště, nemusely už jako malé docházet jinam. Zároveň tím, že navštěvovaly místní obecnou školu, získávaly tak od mladých let pocit sounáležitosti k rodné vesnici. Bylo zvykem, že se místní žactvo podílelo na kulturním a společenském životě. Organizovala se představení pro rodiče, pásma plná básniček a písniček. Děti také pod vedením svého učitele pravidelně nacvičovaly divadelní představení, která se hrála při různých příležitostech. Paní Štočková si vzpomíná, že škola vlastnila loutky a hrála se i loutková představení. Škola zkrátka působila jako významný prvek v šíření kultury v obci.

Další rozhovor proběhl s panem **Bedřichem Klimtem**, který byl po obnovení samosprávy obce v roce 1992 zvolen prvním starostou. V obci působil jako organizátor kulturního života. Jako hudebník a amatérský divadelník navázal na činnost svého otce.

Na otázku, **jak vypadalo místní ochotnické divadlo**, odpověděl:

Divadlo se v Kobylicích hrálo od nepaměti. Divadelní soubor působil pod Osvětovou besedou. Několik nadšenců se dalo dohromady a secvičovali divadelní hry. Měli ušité vlastní kostýmy a vyrobené vlastní kulisy. Představení se hrála v místní hospůdce, kde bylo postavené ze dřeva jeviště. V repertoáru byly většinou veselohry, lehčí žánr. Účast diváků vždy byla hojná, lidé se rádi pobavili. Pan Klimt také připomněl existenci zdejšího

přírodního divadla, které bylo postaveno v místním lese, kam kromě místních ochotníků jezdili divadelníci z Nového Bydžova a z Hradce Králové.

Pan Klimt si také vzpomněl na organizování koncertů v přírodním divadle. Vystupovali zde populární zpěváci a kapely z Prahy, například Plavci, Olympic, Waldemar Matuška a další. Na představení se přijížděli podívat nejen místní, ale i lidé ze širokého okolí.

Po rozpadu divadelního souboru se několik divadelníků nadále scházelo k secvičování zábavných a vždy oblíbených scének, které obohacovaly program na místních plesech a zábavách.

Dalším dotazovaným byl pan **Miroslav Novotný**, který v letech 2010-2014 vykonával funkci starosty obce. Dlouhodobě působí jako předseda Mysliveckého spolku Kobylice.

K otázce, **jak se lišila činnost mysliveckého spolku v minulosti a dnes**, sdělil:

Honitbu mají myslivci pronajatou od Městských lesů Nový Bydžov a od Lesů České republiky. V současné době se nejčastěji loví prase divoké, zajíc a bažanti. Nejúspěšnější lovec honu získává památeční list od spolku. V minulých letech se hodně lovílo i srnčí, divoké kachny, z predátorů lišky a kuny. Dlouhodobě si myslivecké sdružení vedlo kroniky, kde se zaznamenávaly zprávy o činnosti, seznamy ulovené zvěře, z každého honu se pořizovaly fotografie.

Dříve byl na vesnici myslivec pomalu v každé chalupě, otcové své znalosti o přírodě předávali svým synům, automaticky se tento zájem dědil z generace na generaci. Členy bývali muži všeho věku, od mladých chlapů po důchodce. Zájem o myslivost obecně klesá, členů ubývá. Dnes má spolek sedmnáct členů, jsou to spíš starší chlapi, ale přibyl i jeden mladší manželský pár, členkou se stala dokonce i žena. Kromě tlumení stavů škodné zvěře mají myslivci za úkol v zimním období zvěř přikrmovat.

Dále pan Novotný uvedl, že se myslivecké sdružení podílelo na pořádání společenských akcí v obci určené pro širokou veřejnost. Každoročně se pořádaly „výročky“ spojené s hudbou a tancem, velmi navštěvované byly myslivecké plesy, kde nechyběla bohatá tombola. Myslivci každý rok organizují střelecké soutěže, které bývají oblíbené mezi dospělými i dětmi.

Předsedou fotbalového klubu FC Spartak Kobylice je **Ing. Filip Marek**, který zároveň druhým volebním obdobím vykonává funkci místostarosty obce.

Na otázku, **jaká je současná situace místního fotbalového klubu**, odpověděl:

Fotbalový klub má v obci dlouholetou tradici. Vznikl v roce 1971, tehdy se jmenoval Spartak Kobylice. Dlouhá desetiletí sdružoval pět až sedm fotbalových týmů, od malých dětí po dospělé. Každý víkend se hrály zápasy, na domácím hřišti nebo jinde jako hosté. Fotbalová utkání byla hojně navštěvována místními fanoušky i z okolí. Fotbal se hrál hlavně pro radost z týmové hry, mnohým byl hlavní náplní volného času.

V současné době fotbalový klub sdružuje pouze dvě mužstva, jsou to děti a dospělí muži. Děti je celkem deset, sedm chlapců a tři dívky, jsou ve věku osm až dvanáct let. Aktivních hráčů za muže je sedmnáct, věkově jsou od osmnácti do padesáti let. Mužstvo se pravidelně účastní fotbalových soutěží, v posledních letech se jim podařilo postoupit z okresního přeboru do krajské soutěže.

Pan Marek si posteskl nad nedostatkem financí. Spolek má příjmy z členských příspěvků, z nájmu za reklamy, získává dotace od Fotbalová asociace České republiky, na provoz také pravidelně přispívá obec Kobylice. Provozování spolku a nákup sportovního vybavení je stále více finančně náročnější a shánění financí obtížnější.

Aktivních hráčů ubývá, buď stárnou a již nemají pro sportovní činnost dostatek energie, nebo jsou pracovně vytíženi a na sportování jim nezbývá čas. Jako předseda spolku pozitivně hodnotí trvajícím zájem stávajících členů o aktivní účast v klubu. Označil je za „srdcaře“, u kterých přetrvává radost ze hry, s povděkem kvituje jejich nadšení. Byl by rád, kdyby se do fotbalu v budoucnu zapojilo více dětí a počet mužstev se tak opět rozrostl. Konstatoval, že zájem dětí o sportování je menší než v minulosti. Dětem se nabízí jiné možnosti trávení volného času, bohužel nejčastěji u monitorů počítačů nebo s mobilními telefony. Přáním pana Marka je, aby fotbal v obci nezankl a hrálo se další léta.

Dalším činným spolkem, který se podílí na organizování kulturního života obce, je Zlatá budoucnost. S jeho předsedou panem **Janem Pozlerem** byl veden následující rozhovor. K otázce, **jak je spolek Zlatá budoucnost v obci aktivní**, uvedl:

Spolek vznikl před téměř třiceti lety. Jeho členové postupně zestárlí a spolek se tedy musel „omladit“. V roce 2022 vznikla Nová Zlatá budoucnost s mladými členy. Svou činností noví členové navázali na své předchůdce. V uplynulém roce organizovali Jiříkojaroslavskou taneční zábavu, kde si jako pořadatelé připravili zábavné vystoupení.

30. dubna byli organizátory pálení čarodějnic spojené s opékáním párků a kýty. Vzhledem k pěknému počasí se na akci sešla většina lidí z vesnice.

O pouti uspořádali na hřišti na návsi nohejbalový turnaj, ve kterém se utkalo deset týmů složených z místních i přespolních občanů. Na Štěpána uskutečnili tradiční vánoční turnaj v prší o pohár Zlaté budoucnosti. Akce se zúčastnilo čtyřicet karetních hráčů, pánové i dámy. Podle mínění pana Pozlera všechny akce byly vydařené. Jen účast na Jiříkojaroslavské zábavě byla velmi nízká, přišlo jen šedesát lidí, akce byla pro spolek prodělečná. Organizace takové akce vyžaduje nemalé úsilí. Vynakládají se finanční prostředky na zajištění kapely, připravuje se tombola, zajišťuje občerstvení. Malou účast pan Pozler přičítá zřejmě tomu, že si lidé odvykli účastnit se společenských akcí, jak to bylo v době covidu, kdy byly všechny akce zrušeny.

Vyjádření starosty obce

O rozhovor byl požádán **starosta obce Kobylice pan MgA. Kamil Husar**, který je ve vedení obce již třetí volební období. Svou funkci vykonává jako neuvolněný starosta, na hlavní pracovní poměr je zaměstnán jako učitel v malotřídní škole v obci Prasek.

Pan starosta se vyjádřil k historii a možné obnově místní obecní školy, ke zdejším tradicím a zvykům, připomněl jejich důležitost pro další rozvoj obce.

Místní škola a její význam pro obec

Škola v Kobylci je datována již před více než sto lety a její tradice trvala přes obě světové války až do konce padesátých let minulého století. Jak vše začalo? Podívejme se trochu zpět do roku 1890, kdy výnosem c. k. zemské školní rady byla schválena výstavba budovy školy v obci Kobylice, a tak byl v květnu téhož roku položen základní kámen. Celá stavba byla velmi rychle hotová a v září roku 1891 se zde již vyučuje pouze náboženství.

Klasická školní výuka začala až 1. 10. 1891 a trvala s různými přestávkami do roku 1959. Za tak dlouho dobu se ve škole vystříдалo několik učitelů, kteří povznesli vzdělanost a kulturní život v obci Kobylice. Obě světové války samozřejmě zasahují do chodu školní výuky, ale školu se daří udržet a nadále se rozvíjí vzdělanost v obci a přilehlých osadách, Opatov a Chmelovice, které náležely k obci Kobylice.

Po druhé světové válce se výuka daří udržet, ale nastolené trendy a zvyšování tlaku na zrušení malých vesnických jednotřídních škol dopadá i na Kobylice. 1. září 1959 se škola uzavírá a děti začínají chodit do základních škol v Prasku a v Novém Bydžově. Tím historie a tradice školství v obci Kobylice zaniká.

Obecní budova školy pak po dlouhá léta chátrá a nedaří se ani obnovit povinnou školní docházku v obci. Budova se během těchto let pronajímala drobným živnostníkům, ale na její rekonstrukci nebo opravu nikdo z místních obyvatel moc nereflektoval.

V roce 2017 zastupitelstvo obce Kobylice rozhodlo, že se provede kompletní rekonstrukce budovy školy a přestaví se na kulturní centrum obce Kobylice. Po velkých diskuzích a debatách se z vlastních zdrojů obce po dobu tří let provádí rekonstrukce budovy, kdy zůstalo jen původní obvodové zdivo a vše ostatní se vystavělo z moderních stavebních materiálů.

Budova tak našla nové a víceúčelové využití v obci, kdy slouží jako kulturní centrum obce. Našly zde zázemí spolky obce pro své pravidelné setkávání v různých kulturních činnostech a příměstský tábor, který v letních měsících po dobu čtrnácti dnů pořádá obec Kobylice již sedm let.

Snaha a myšlenka o obnovu místní školy však i nadále zůstává, ať ve formě základní malotřídní školy nebo ve formě menší mateřské školy. Nahrává tomu i skutečnost, kdy v současné době obec připravuje výstavbu dvaceti nových stavebních pozemků, o které je velký zájem mezi mladými spoluobčany obce Kobylice a občany z okolních obcí. Nespornou výhodou pro možné založení školy v obci je i výstavba asi sto dvaceti rodinných domů v sousedních Starých Nechanicích (vzdálenost od obce Kobylice cca 2 km), kdy první etapa výstavby je již dokončená a prodána (výstavbu provádí soukromá společnost PSK Investment).

Musíme se však zamyslet nad otázkou, do jaké míry by bylo možné školu v obci zřídit. Prvním krokem k zjištění bude nutné o záměru obce informovat místní obyvatele a mikroregion Novobydžovska a Nechanicka, provést průzkum a následnou analýzu, zda bude zájem o zřízení školy v nějaké možné formě.

Samotný proces založení nové školy pak vychází z legislativy MŠMT, které jasně stanoví podmínky dané zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Z pozice starosty obce Kobylice a z titulu své funkce učitele základní školy se domnívám a jsem přesvědčený, že škola v obci by byla velkým přínosem pro rozvoj

vzdělanosti, ale také pro uplatnění pracovních sil na trhu práce. Obecně platí, že škola dává lidem směr, možnosti seberealizace na rozvoji osobnosti člověka a propojení všech sociálních vazeb v dané lokalitě a jejím širším okolí.

Udržování místních tradic a zvyků

Kobylice za posledních patnáct let prošla velkým rozvojem a výstavbou nových, ale i rekonstrukcí starších rodinných domů. Věkovým průměrem 38,1 let patří k mladším obcím v regionu Novobydžovska.

Obec se hrdě hlásí k místním tradicím a zvykům, které se i přes současné moderní trendy snaží nadále udržet a vštěpovat mladším generacím.

Jedním z tradičních místních zvyků je stavění májek svobodným dívkám před jejich obydlí. Tato místní tradice pochází někdy z konce šedesátých let minulého století. Májky se staví v předvečer 1. května, neboli Prvního máje, kdy místní mládenci přivezou nazdobené větve břízek k obydlí dívky a připevní je k vratům domu. Za mladou dívku, ženu se považuje ta, které je více než 15 let a je svobodná. Jejím úkolem je se pak pečlivě celý měsíc květen o větve břízy starat tak, aby neuschly. Traduje se mezi místními starousedlíky a rodáky, že dívky, které větve neuschnou a stále se zelenají, ta se do roka vdá. Na tuto akci následně navazuje první sobotu v měsíci květnu, tzv. Májová veselice.

Další tradicí a zvyklostí je Velikonoční průvod dětí obcí. Naše nejmenší děti, ale i dospívající mládež se sejde v ranních hodinách na Velikonoční pondělí před místní prodejnou a vyráží na velký průvod celou obcí. Následně pak navštíví dům od domu a koledují tradiční ručně pletenou pomlázkou a velikonoční koledou. Odměnou jsou jim pak malovaná vajíčka a drobné sladkosti.

Pro udržení a další rozvoj obce, jsou všechny tyto tradice velmi důležité. Jak jsem již zmínil, obec za posledních patnáct let prochází změnou nejen stavební, ale i generační. Vyrostlo zde více než dvacet pět nových domů, ve kterých našli domov nejen místní obyvatelé, ale převážnou část také tvoří přistěhovalci z jiných krajů, ale i sousedních států Evropy. Pan starosta uvedl, že i on je přistěhovalec, žijící v obci již sedmnáct let. Snaží se nejen ve vlastních dětech, ale i místních mladších dětech udržovat a vštěpovat jim tradice, na které by neměly nikdy zapomínat. Udržování tradic pomáhá překlenout různé mezigeneračních vztahů a jsou důležité k dalšímu kulturnímu, ale i sociálnímu rozvoji obce a regionu.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Shrnutí výzkumu

Výzkumným šetřením byly zjišťovány informace o společenském a kulturním životě obce. Výzkum byl uskutečněn pomocí rozhovorů s místními občany. Do rozhovorů byly zapojeni zástupci místních spolků, kronikářka obce a starosta obce. Dotazování byli i pamětníci, jejichž vzpomínky dotvořily obraz společensko-kulturního života obce v minulosti. Tématem rozhovorů byly aktivity jednotlivých spolků, pořádání kulturních a sportovních akcí, obnova místních tradic a obnova obecní školy. Zjišťována byla aktivita místních občanů při zapojování do akcí pořádaných jednotlivými spolky, jejich ochota se účastnit při organizování společenského života. Díky vyprávění pamětníků bylo možné porovnat život místních občanů před lety se současným životem v obci. Rozhovory s pamětníky pomohly dotvořit obraz vesnice za posledních několik desítek let. Některé etapy jsou zaznamenány v místní kronice, ale část nedávné historie zapsaná není.

5.1.1 Místní spolky

Kulturní a společenský život v obci zajišťují a organizují zejména spolky. V obci v současné době působí několik spolků, jejichž fungování má dlouholetou tradici. Jsou to FC Spartak Kobylice, Sbor dobrovolných hasičů, Ženy Kobylice, Myslivecké sdružení a Zlatá budoucnost.

Z uskutečněných rozhovorů je patrné, že dříve se lidé v obci častěji a pravidelněji scházeli, pořádalo se více společenských akcí, kterých se účastnila nejen většina místních obyvatel, ale přijížděli i přespolní. Pamětníci vzpomínali na množství různých akcí, které se dříve pořádali. V současné době mnoho lidí sice má v obci trvalý pobyt, ale v obci během roku prakticky vidět nejsou. Jednak dojíždějí za prací, děti do škol a svůj volný čas tráví také mimo obec. Do obecních aktivit se nezapojují, s místními komunikují jen minimálně. Přestože se jedná o malou obec, mnoho lidí se vzájemně nezná. Jen málo nově příchozích občanů se alespoň nějakým způsobem zapojí do místního dění.

Zástupci spolků uvedli výčet akcí pořádaných v současné době. Problémem je, že při pořádání jakékoliv akce se aktivně zúčastní hrstka stále stejných lidí, málokdo je ochotný se aktivně zapojit. Lidé nemají čas, chybí chuť a zájem. Často se i stane, že spolek sice nějakou kulturní akci pořádá, například taneční zábavu nebo ples, ale účast návštěvníků je velmi

nížká. Pořádání jakékoliv společenské akce vyžaduje nemalé úsilí a její zajištění představuje značné finanční náklady. V případě malé návštěvnosti se taková akce stane pro daný spolek prodělečnou. Problematické je i zapojení nejmladší generace do dění v obci. Spolky sice pro děti organizují různé akce, jako je dětský den, vánoční nadílka, dny plné zábavy a soutěží, které se těší velké oblibě. Avšak v případě, kdy je zapotřebí s dětmi nacvičit nějaké vystoupení v podobě pásma básniček a písniček např. při rozsvícení vánočního stromku na návsi, ze strany dětí i jejich rodičů se organizátoři setkávají spíše s neochotou. Na nezáměm mladé generace si posteskl i předseda fotbalového klubu. Děti mají v současné době mnoho dalších možností, jak trávit volný čas, atraktivnější jsou pro ně např. sociální sítě než aktivně sportovat.

5.1.2 Místní škola

Důležitým tématem rozhovorů bylo fungování místní školy, která byla postavena před více než sto lety. Jednalo se o jednotřídní školu, kterou navštěvovali chlapi i děvčata. V jedné třídě se vyučovaly děti několika věkových skupin. Jedna třída byla spojená z více ročníků. Vyučování na zdejší škole trvalo do roku 1959, kdy byla pro nedostatek dětí zavřena. Na léta strávena v místní škole vzpomínali pamětníci velice rádi. Jejich vzpomínky se týkaly především rodinného prostředí školy, kde se děti od útlého věku vzájemně znaly a měly mezi sebou kamarádské vztahy. Samozřejmostí zde bylo, že starší žáci pomáhali mladším dětem. Pamětníci také zmiňovali důležitost fungování školy v obci. Důležité bylo, že děti navštěvující obecní školu přirozeně získávaly sounáležitost k rodné vsi. Škola se významně podílela i na organizování společenského života v obci. Děti s nacvičeným kulturním programem pravidelně při různých akcích vystupovaly. Škola se tak stala kulturním centrem obce.

Důležitost malotřídní školy v rozhovoru uvádí i pan starosta obce. Zdůrazňuje, že škola dává lidem směr a možnosti seberealizace na rozvoji osobnosti člověka a má význam v propojení sociálních vazeb v dané lokalitě. Je přesvědčený, že škola by byla pro obec velkým přínosem, a to nejen pro rozvoj vzdělanosti, ale také pro uplatnění pracovních sil na trhu práce. Pan starosta se také zamýšlí nad legislativně náročným procesem otevření nové školy. Zmiňuje, že možné obnově místní školy nahrává i skutečnost plánovaného prodeje stavebních parcel pro výstavbu dvaceti rodinných domů. Zájem o výstavbu nových rodinných domů projevují zejména mladí lidé, kteří se chtějí v obci usadit. V průběhu několika let se tedy dá předpokládat nárůst počtu obyvatel o nejmladší generaci. Pan starosta

také upozorňuje na fakt, že nespornou výhodou pro možné založení školy je výstavba sto dvaceti rodinných domů v sousedních Starých Nechanicích.

5.1.3 Místní tradice a zvyky

Výzkumným šetřením bylo také zjišťováno, jak se v obci v současné době udržují tradice a zvyky. Paní kronikářka obce v rozhovoru na toto téma uvedla, že se v obci celkem daří místní tradice a zvyky udržovat. Každoročně se v obci slaví svátky, které se slavily už od nepaměti, jak je možné se dočíst v obecní kronice. K tradičním svátkům patří Velikonoce, pálení čarodějnic, stavění májek, pouťové a posvícenské slavnosti a akce v době adventní a vánoční. Paní kronikářka zdůrazňuje, že tradice posilují rodinné i přátelské vazby mezi lidmi, díky nim lidé tráví společný čas. Velký význam má předávání tradic z generace na generaci a napomáhání tak k uchování identity a sounáležitosti k rodné obci.

K otázce udržování místních tradic a zvyků se v rozhovoru vyjadřuje i pan starosta. Popisuje, jak v obci probíhají oslavy velikonočních svátků spojené s tradičním průvodem koledníků celou obcí. Dále zmiňuje dlouholetou tradici, která se v obci stále udržuje, a to stavění májek u domů, kde bydlí svobodné dívky.

Pan starosta zdůrazňuje význam uchovávání místních tradic a zvyků a jejich předávání mladším generacím. Podle něj udržování tradic pomáhá k upevňování sociálních vazeb a je důležité pro další kulturní a sociální rozvoj obce.

5.2 Návrhy obnovy

Diplomová práce se zabývá obnovou obce, která je zde chápána jako obnova sociálního a kulturního života obce. Výzkum byl zaměřený na zjištění stavu současného kulturního a společenského života v obci. Hlavními tématy rozhovorů byla spolková činnost, význam malotřídní školy v obci a udržování místních tradic a zvyků.

Intenzivnější propagace spolků

Spolky se staly pro obec hlavními aktéry kulturního a společenského života. V současné době v obci aktivně působí několik spolků. Pořádají kulturní akce, jako např. plesy a zábavy, starají se o sportovní život v obci, organizují náplň volného času místním občanům. Podílejí se tak na setkávání rodin a přátel, pomáhají upevňovat sociální vazby.

Důležité pro spolky je kromě jejich finančního zabezpečení zapojení občanů do spolkové činnosti, jejich ochota podílet se na pořádání kulturních a společenských akcí, jejich vstřícnost při pomáhání na různých akcích. Participace občanů na společenském životě danou obcí rozvíjí a zejména přináší upevnování vztahů mezi lidmi obce, přáteli a sousedy. Motivem k účasti by mohla být větší propagace spolků. Nedůvěra v jejich činnost možná plyne z nedostatečných znalostí o aktivitách spolků. Zvláště nově přistěhovalí občané nemají informace o tom, jaké spolky v obci působí, o jejich činnostech a aktivitách. To by se mohlo změnit zvýšenou komunikací s občany obce, kdy jednotliví zástupci spolků by mohli občany oslovovat a seznamovat je se spolkovým životem. Jednotlivé aktivity je třeba ještě více prezentovat na webových stránkách obce, ke zveřejnění různých letáků a plakátů lze využít kamennou desku obce. V současné době je důležitá propagace činnosti spolků a pozvánky na společenské akce sdílet na sociálních sítích. Intenzivnější komunikace s občany tak zvýší jejich zájem o dění v obci, případně ovlivní navázání spolupráce v některém spolku a zapojení se do aktivit.

Založení dětské skupiny v obci

Význam malotřídní školy je pro obec nesporný. Škola je považovaná za centrum vzdělanosti, kulturního a společenského života. Existence školy na malé obci přináší mnoho výhod pro děti. Je jim umožňováno navštěvovat školu přímo v místě jejich bydliště, které velice dobře znají. Děti v obci společně vyrůstají, chodí zde do školy, společně tráví volný čas, postupně se zapojují do místního komunitního života. Obecní škola tak děti nejen vzdělává, ale napomáhá jim v získávání vztahu k rodné obci, učí je komunikovat s lidmi, navazovat přátelství, pomáhat potřebným. Rodinné prostředí obecní školy zajišťuje plnohodnotný rozvoj dětí, rozvíjí jejich znalosti a dovednosti.

Obnova školy či založení mateřské školy by však v obci Kobylice vyžadovala značné finanční náklady spojené s nemalými legislativními překážkami. Alternativou předškolního zařízení by bylo vybudování dětské skupiny v obci. Takové zařízení je určeno pro výchovu a péči dětí ve věku od šesti měsíců do zahájení školní docházky. K založení i následnému provozování dětské skupiny může obec využít dotačních financí. Vzhledem k plánované výstavbě rodinných domů v obci je předpoklad navýšení počtu dětí předškolního věku. Obec vlastní budovu bývalé školy, která byla v nedávné době rekonstruovaná a jejíž prostory by mohly být pro činnost dětské skupiny využity. Bylo by tak vybudováno místo pro setkávání dětí, jejich rodičů či prarodičů. Děti by zde navazovaly první sociální vztahy mimo své

rodinné prostředí. Vytvářely by se sociální vazby rodin a docházelo by k zapojování dětí a rodičů do společenského života obce. Založení dětské skupiny v obci by přineslo značný společenský a hlavně komunitní potenciál.

Obnovení knihovny v obci

Obec v minulém roce rekonstruovala budovu obecního úřadu. Patro budovy je zatím nevyužité. Vhodnou možností pro jeho využití je zřízení místní knihovny. V obci kdysi knihovna fungovala, o jejím provozu se můžeme dočíst v obecní kronice. Mohla by zde být zřízena knihovna s čítárnou. Rozsáhlé podkrovní prostory by zde umožňovaly i pořádání přednášek pro místní občany. Důležité by bylo zapojení dětí do aktivit knihovny, pro nejmenší čtenáře by mohly být organizovány soutěže podporující zájem dětí o čtení knížek (např. soutěž o „čtenářského krále“). V knihovně by se mohly scházet i seniorky obce ke společnému čtení vybraných knih. Knihovna by se tak stala dalším místem pro možný komunitní život.

Obnova venkovských tradic

Nevyužité prostory budovy obecního úřadu by kromě knihovny mohly být příležitostně využívány i jako dílničky pro setkávání seniorů a dětí. Zástupci starší generace by dětem vyprávěli o tradicích, které se dříve udržovaly. Děti by se na setkáních dozvíдалy o významu dodržování venkovských zvyků spojených s oslavami tradičních svátků jako jsou především Velikonoce a Vánoce. Pod vedením zkušených dospělých by se děti učily malovat velikonoční vajíčka, plést pomlázky, v předvánočním období tvořit adventní věnce, svícny a další dekorace. Starší generace by tak předávala těm nejmladším své zkušenosti. Setkávání dětí a starších lidí by přineslo značné pozitivní výsledky, došlo by ke zlepšení sociálních vazeb. Dětem by byla poskytnuta příležitost rozvíjet vztahy se seniory, čímž by byla podpořena vzájemná empatie a porozumění. Propojením nejstarší a nejmladší generace může pomoci vytvářet pocit sounáležitosti a snížení sociální izolace, kterou mohou být starší lidé ohroženi.

6 Závěr

Diplomová práce je zaměřená na téma obnovy venkova na příkladu malé obce Kobylice. Obnova je zde chápána jako obnova společenského a kulturního života obce.

Pomocí odborné literatury a dalších zdrojů jsou v teoretické části objasněny pojmy související s českým venkovem a rozvojem venkovských obcí. Dále jsou zde popsány historické události Českých zemí od začátku 20. století po současnost se zaměřením na vývoj českého venkova. Zachyceny jsou změny ve společnosti a chápání českého venkova po listopadu 1989. Další část se zabývá společenským životem na venkově, spolkovou činností, tradicemi a zvyky na venkově, zmíněn je i význam obecních škol.

Praktická část se zaměřuje na obnovu obce Kobylice. Pomocí kronik obce je popsána historie obce za uplynulých sto let s uvedením vlivu historických událostí na život místních obyvatel. Dále je v této části zachycen současný život obce, popsány aktivity jednotlivých spolků působících v obci. Vlastní výzkum je zaměřený na zjištění informací o současném společenském a kulturním životě obce, o aktivitách místních spolků a o činnostech vedoucích k zachování venkovských tradic. Výzkum je proveden kvalitativní metodou, formou rozhovorů s občany obce. Tato forma byla vybrána z důvodu možného porovnání současného života s minulostí. Rozhovory se týkaly témat souvisejících s obnovou obce ve smyslu obnovy společenského a kulturního života v obci. Zjišťován byl zejména vztah občanů k dané obci. Rozhovory byly provedeny s kronikářkou obce, se zástupci jednotlivých spolků, s panem starostou a s pamětníky obce. Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že společenské dění sice nadále v obci nějakým způsobem trvá, ale oproti minulosti je méně intenzivnější, jak je možné zjistit z obecních kronik či z vyprávění místních pamětníků. Podle jejich sdělení dříve lidé na venkově měli k sobě blíže, vzájemně si pomáhali, trávili společný čas. Dnes vlivem společenských změn se mění i způsob života lidí žijících na venkově.

V závěru práce byly vytvořeny návrhy na zlepšení sociálního života. Prvním z návrhů je zintenzivnit propagaci spolkové činnosti obce, zvýšit povědomí o aktivitách jednotlivých spolků s cílem zapojení většího počtu občanů do organizování společenských a kulturních akcí. Dalším návrhem je vybudování dětské skupiny v obci jako alternativy předškolního zařízení. Navrhovanou možností přispívající ke kulturnímu životu je obnovení obecní knihovny. Poslední návrh se týká aktivit vedoucích k obnově místních tradic a zvyků.

V této práci jsou postupně naplňovány jednotlivé dílčí cíle. Vytvořenými návrhy na obnovu obce došlo k naplnění hlavního cíle diplomové práce.

Uvedené návrhy zaměřené na prohlubování sociálních vztahů, na spolkovou činnost, znovuobjevování identity, na rozvoj pospolitosti a na obnovu komunitního života mohou pomoci aktérům společenského a kulturního života a tím přispět k obnově obce.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

BERNARD, Josef a kolektiv. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Sociologické nakladatelství (SLON): Sociologický ústav AV ČR, Praha 2011. ISBN 978-80-7419069-8.

BINEK, Jan a kolektiv. *Synergie ve venkovském prostoru: Paradoxy rozvoje venkova*. Brno: GaREP, 2010. ISBN 978-80-904308-6-0.

BLAŽEK, Bohuslav. *Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie*. 1. vyd. Brno: vydavatelství Era. 2004. ISBN 80-86517-90-X.

BOŠEK, Vojtěch. *Místopis a veřejná správa politického okresu novobydžovského*. Grafické závody Janata v Novém Bydžově, 1940.

CIHLÁŘ, Jiří. *Vesnice severovýchodních Čech v období kolektivizace 1948-1960*. Praha: Národní zemědělské muzeum, s.p.o, 2016. ISBN 978-80-86874-73-9.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN: 80-7367-040-2.

HEROVÁ, Irena. *Životní styl venkovských domácností*. In MAJEROVÁ a kol. *Český venkov 2006*. 1. vyd. Praha: ČZU v Praze. 2007. ISBN 978-80-213-1631-7.

HRADECKÉ NOVINY, 12. září 1992.

JIZBA, Jiří. *Místopis a veřejná správa politického okresu novobydžovského*. Vydáno vlastním nákladem

KUBAČÁK, Antonín. *Dějiny zemědělství v českých zemích. I. díl*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 1994. ISBN 80-7084-109-5.

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s. 2010. 272 s. ISBN 978-80-247-2456-0.

KUDRNÁČ, Václav. *Úplný adresář a popis politického okresu novobydžovského*. Nákladem Václava Kudrnáče v Turnově, 1912.

MIKULKA, Miloslav; PAVLÍK, Jirí a POKORNÝ, Radek. *Prasek v proměnách času*. Obec Prasek, 2020. ISBN 978-80-270-8250-6.

MOTLOVÁ, Milada a Dagmar JUNEK HAMSÍKOVÁ. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha: Knižní klub, 2016. 978-80-242-5370-1.

OTTŮV slovník naučný. *Encyklopedie obecných vědomostí*. Čtrnáctý díl. Vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze., 1899.

PEKAŘ, Josef. *Dějiny československé*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 1991. ISBN 80-900354-2-6.

PERLÍN, Radim. *Program obnovy vesnice: metodická publikace*. Výzkumný ústav pozemních staveb: Ministerstvo hospodářství ČR, 1993. ISBN 80-85124-72-6.

POLÁKOVÁ, Jana. *Politika rozvoje venkova v EU*. Česká zemědělská univerzita v Praze, 2018. ISBN 978-80-213-2796-2.

POSPĚCH, Pavel. *Neznámá společnost: pohledy na současné Česko*. Brno: Host, 2021. ISBN 978-80-275-0826-6.

POSPĚCH, Pavel a kolektiv. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. Sociologická řada. ISBN 9788073253530.

ROKOSKÝ, Jaroslav a Libor SVOBODA. *Kolektivizace v Československu*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2013. ISBN 978-80-87211-96-0.

SLEZÁK, Lubomír. *Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno: Nakladatelství Blok, 1978.

ŠTĚPEK, Jiří. *Přídělové doklady z období tzv. Protektorátu*, Praha: Odbor archivní správy a spisové služby MV, 2010. ISBN 978-80-86466-20-0.

VITVERA, Bohumil. *Zemědělské družstvo Králíky, Historický pohled na vývoj zemědělské výroby v oblasti zemědělského družstva v Králíkách*. Nákladem zemědělského družstva v Králíkách, 1992.

7.2 Elektronické zdroje

Heraldika a vexilologie, znaky a vlajky [online]. [cit. 2023-09-25]. Dostupné z: <https://heraldika.webnode.cz/nove-znaky-v-roce-2016/>

KOVÁŘOVÁ, Iva, *Noviny Jičínska, noviny pro Český ráj a Podkrkonoší* [online]. 14.3.1995 číslo 62 [cit. 2023-10-20], ISSN 1210-6062, dostupné z: www.kramerius.svkhk.cz

Ministerstvo kultury, *Tradice a zvyky* [online]. [2023-10-15]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/tradice-a-zvyky-cs-1578>

Obec Kobylice [online]. [cit. 2023-09-22]. Dostupné z: <https://www.kobylice.cz>

Ochotnické divadlo v České republice, *Národní ústav lidové kultury* [online], 4.10.2018 [cit. 2023-10-20], dostupné z: [www. https://www.nulk.cz/2018/10/04/ochotnicke-divadlo-v-ceske-republice/](http://www.nulk.cz/2018/10/04/ochotnicke-divadlo-v-ceske-republice/)

PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru*. [online]. Přírodovědecká fakulta UK [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <file:///C:/Users/ytrup/Downloads/perlin.pdf>

SEDLÁČEK, Jan. *Reforma veřejné správy po roce 1989*. [online]. Rok v obci, 2015 [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: <http://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/689-reforma-verejne-spravy-po-roce-1989/>

Zákon č. 89/2012, občanský zákoník [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z:
www.zakonyprolidi.cz

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z:
www.zakonyprolidi.cz

8 Seznam obrázků, tabulek a grafů

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Znak obce	40
Obrázek 2 Obecní úřad Kobylice.....	82
Obrázek 3 Škola v roce 1926.....	82
Obrázek 4 Bývalá škola, nyní obecní dům	83
Obrázek 5 Dětské hřiště	83
Obrázek 6 Workoutové hřiště	84
Obrázek 7 Obecní kronika z roku 1918	85
Obrázek 8 Kaple na hřbitově	86
Obrázek 9 Myslivecká výroční schůze	87
Obrázek 10 Myslivecký hon	88

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Katastrální výměra r. 2022.....	38
Tabulka 2 Počet obyvatel a počet domů v letech 1921-2021	52
Tabulka 3 Složení obyvatel podle věkových skupin v roce 2021.....	53
Tabulka 4 Nezaměstnanost v obci k 31.12.2022	54
Tabulka 5 Rozpočty v letech 2021-2023	56

8.3 Seznam grafů

Graf 1 Počet obyvatel a počet domů v letech 1921-2021	52
---	----

Přílohy

Témata rozhovorů:

S paní Janou Valentovou:

- Témata zápisů v kronice obce
- Udržování místních tradic a zvyků

S panem Františkem Pražákem:

- Život v obci před rokem 1989
- Vztahy mezi lidmi v současnosti

S paní Jiřinou Tomáškovou:

- Společenský život v obci v minulosti
- Srovnání kulturního života v minulosti a dnes

S paní Miloslavou Štočkovou:

- Vzpomínky na obecní školu
- Význam místní školy

S panem Bedřichem Klimtem:

- Kulturní život obce v minulosti
- Vzpomínky na činnost ochotnického divadla

S panem Miloslavem Novotným:

- Činnost mysliveckého spolku
- Zapojení mysliveckého spolku do společenského života obce

S panem Ing. Filipem Markem:

- Aktivity fotbalového klubu
- Zapojení dětí a mládeže do sportovní činnosti

S panem Janem Pozlerem:

- Působení spolku Zlatá budoucnost v obci
- Organizování společenských akcí

S panem MgA. Kamilem Husarem:

- Místní škola a její význam pro obec
- Udržování místních tradic a zvyků

Fotogalerie obce Kobylice

Obrázek 2 Obecní úřad Kobylice

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 3 Škola v roce 1926

Zdroj: Obecní kronika z roku 1926

Obrázek 4 Bývalá škola, nyní obecní dům

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 5 Dětské hřiště

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 6 Workoutové hřiště

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 7 Obecní kronika z roku 1918

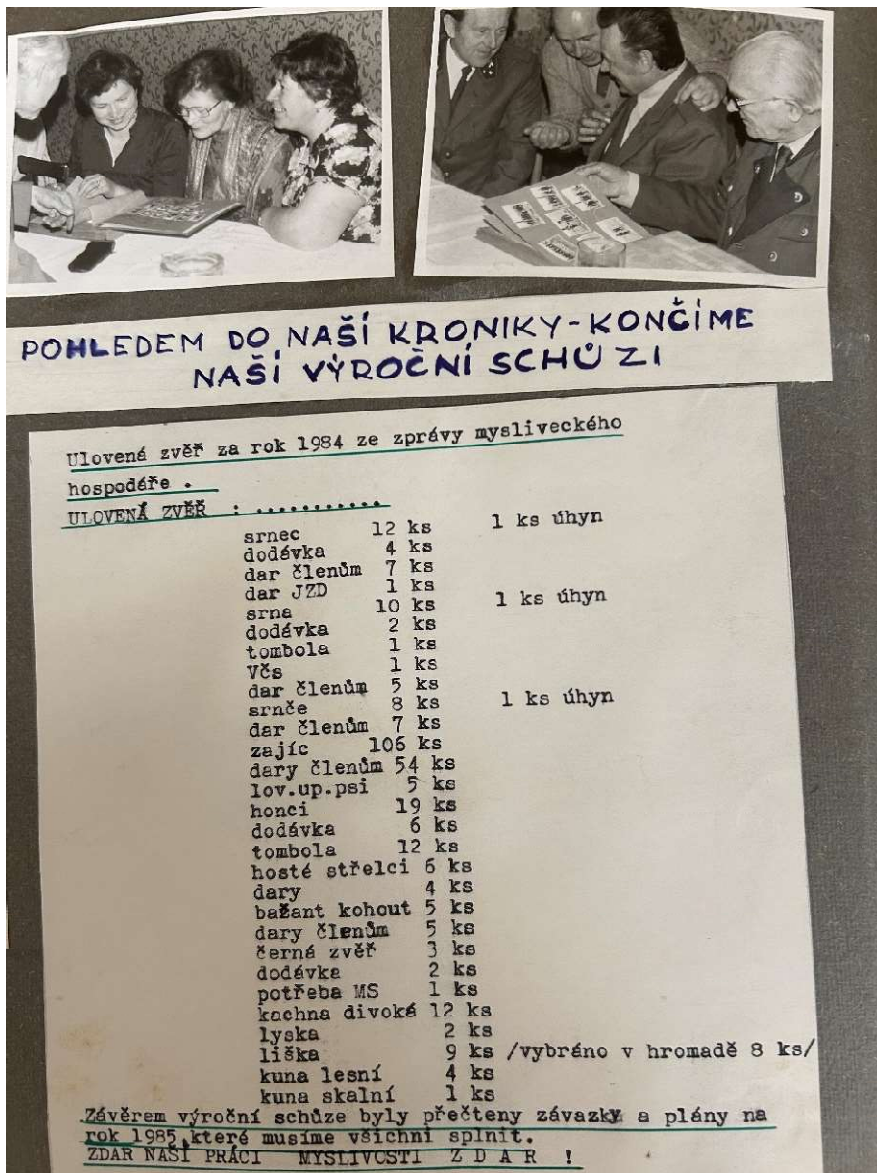
Zdroj: Obecní kronika z roku 1918

Obrázek 8 Kaple na hřbitově

Zdroj: Obecní kronika z roku 1926

Obrázek 9 Myslivecká výroční schůze

Zdroj: Kronika MS Kobylice z roku 1984

Obrázek 10 Myslivecký hon

Zdroj: Kronika MS Kobylice z roku 1984